

W numerze:

Edyta Mikina

Renata Reszka

KREATYWNI W KAZIMIERSKIEJ „TRÓJCE”

Anna Masłowska

WYPOCZYNEK AKTYWNY W ZGODZIE Z NATURĄ

Karolina Prażuch

NAUKA PRZEZ ZABAWĘ – ALTERNATYWNE FORMY SPĘDZANIA FERII ZIMOWYCH

Beata Buła

VIII NOWOROCZNE SPOTKANIE POKOLEŃ W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. ARMII KRAJOWEJ W CIESZKOWACH

Tomasz Lalewicz

UCZNIOWIE I NAUCZYCIELE SOSW W BUSKU-ZDROJU ZBUDOWALI FREZARKĘ CNC

Agnieszka Jackiewicz

ROLA EKSPERYMENTÓW I DOŚWIADCZEŃ W NAUCZANIU FIZYKI

Robert Kokosza

DRUK 3D W SZKOŁACH PONADPODSTAWOWYCH

Renata Jankowska-Nowak

CZĘSTOTLIWOŚĆ WYSTĘPOWANIA ORAZ NASILENIE OBJAWÓW DEPRESYJNYCH WŚRÓD MŁODZIEŻY W WIEKU 13–15 LAT

Dorota Bajur-Krawiecka

Z WIZYTĄ W SZKOLE POLSKIEJ IM. GUSTAWA HERLINGA-GRUDZIŃSKIEGO PRZY AMBASADZIE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W RZYMIE

Lidia Soja

SENSORYKA PLASTYCZNA – SENSOPLASTYKA – KREATYWNE BRUDZENIE SIĘ

Monika Zadorska

INNOWACJA PEDAGOGICZNA W SAMORZĄDOWYM PRZEDSZKOLU W WIŚLICY

Edyta Szczecina

ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W OPATOWCU

Dorota Bijak

Ilona Lipka

SZKOŁA ZAWODOWA NASZYM PASZPORTEM NA PRZYSZŁOŚĆ

Szanowni Państwo!

Większość szkół dokonuje na przełomie stycznia i lutego klasyfikacji śródrocznej uczniów. Ocena postępów uczniów wyrażana jest za pomocą skali ocen. Pamiętajmy także, że zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym nauczyciel ma obowiązek udostępnić sprawdzone i ocenione bieżące prace pisemne „z mocy prawa”. Nie dotyczy to jednak dokumentacji egzaminu klasyfikacyjnego, poprawkowego, które często są organizowane w związku z klasyfikacją roczną. Do niej zastosowanie mają przepisy art. 44e ust. 5 ustawy o systemie oświaty, tj. dokumentacja ta jest udostępniana do wglądu uczniowi i jego rodzicom „na wniosek”. Nauczyciel nie może odmówić udostępniania prac pisemnych i ma obowiązek udostępnić prace pisemne uczniowi i rodzicom. Nie tylko celem przedłożenia np. w poradni, ale również po każdym sprawdzianie, czy też pracy klasowej. Jest to obowiązek nauczyciela wynikający z przepisów. Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom. Należy ustalić z rodzicami sposób i miejsce udostępniania prac oraz terminy. Fotografowanie prac jest także dozwolone i w praktyce stosowane, zaś opracowane zadania i pytania do sprawdzianów i klasówek nie są naruszeniem praw autorskich.

W nawiązaniu do powyższej tematyki zachęcamy do publikowania w kwartalniku przykładowych testów i sprawdzianów.

Z poważaniem
Teresa Wójcik

UWAGA:

1. Do publikacji przyjmowane są artykuły, które uzyskają pozytywną recenzję i spełnią wszystkie standardy (etyczne, edytorskie, strukturalne).
2. Artykuły przyjmowane są tylko w wersji elektronicznej.
3. Artykuły mogą być składane i publikowane w języku polskim.
4. Redakcja zastrzega sobie prawo do odmowy przyjęcia artykułu do publikacji bez podania przyczyny.
5. Autor nie otrzymuje wynagrodzenia za opublikowany artykuł.
6. Koszty recenzji i publikacji ponosi redakcja.
7. Autor składanego artykułu udziela wydawcy zgody na publikację i korzystanie z artykułu.
8. Złożenie artykułu do publikacji jest jednoznaczne z zaakceptowaniem „Zasad publikacji w Buskim Kwartalniku Edukacyjnym” dostępnych w PODiDN.

Wydaje: Powiatowy Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju

Redaktor naczelny: Teresa Wójcik

Zespół redakcyjny PODiDN: Jolanta Maśliha, Teresa Wójcik, Beata Buła, Aneta Poniewierska, Artur Górak

Adres redakcji: 28-100 Busko-Zdrój, Al. Mickiewicza 21, tel. 41 378 18 56

www.podidn.pl

e-mail: podidn@busko.internetdsl.pl

Skład i druk: Kazimierska Agencja Drukarska, ul. Przemysłowa 9, 28-500 Kazimierz Wielki, tel. 41 350 20 02,

www.drukarniakw.pl, e-mail: druk@drukarniakw.pl

Redakcja nie zwraca materiałów i nie wprowadza merytorycznych zmian w opublikowanych artykułach.

Edyta Mikina

- Autorka jest nauczycielem języka polskiego w Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej

Renata Reszka

- Autorka jest nauczycielem historii i nauczycielem bibliotekarzem w Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej

KREATYWNIE W KAZIMIERSKIEJ „TRÓJCE”

W roku szkolnym 2022/2023, kolejny, już szósty raz Kreatywność - to hasło, króre przyświeca naszym działaniom w szkole. To słowo „klucz” dla współcze-

szej szkoły. Kreatywność to wymyślanie, eksperymentowanie i tworzenie czegoś nowego. Dobrym miejscem uczenia się kreatywności powinna być szkoła, rozumiana jako poligon, czyli miejsce ćwiczeń na sprawdzenie swojej wiedzy i umiejętności. Kreatywne powinny być metody nauczania i sam nauczyciel, czyli jednym słowem chodzi o edukację z wyobraźnią. Kreatywne nauczanie to takie prowadzenie lekcji, aby była ciekawa, atrakcyjna i uczyła myśleć twórczo.

To wykorzystywanie na każdych zajęciach ćwiczeń rozwijających twórcze myślenie uczniów. To także stosowanie różnych metod i technik oraz do-

cenianie zaangażowania ucznia, prezentacja jego wytworów, pozostawianie przestrzeni na samodzielność, autentyczność i możliwość popełniania błędów. A nie da się tego wszystkiego osiągnąć bez stosowania metod aktywizujących. Dzięki nim uczniowie biorą aktywny udział w lekcji, pracują nie tylko z podręcznikiem, pojawia się lepsza atmosfera na lekcji, brak nudy, rozwija się współpraca i komunikacja w grupie. Ważne, żeby nauczyciel pobudzał ciekawość i wyobraźnię ucznia, angażował w proces uczenia się na lekcji, motywował do myślenia, prowadził na prawidłowe rozwiązania, był stróżem, który podpowiada, a nie wyręcza oraz zauważał uczniów, którzy mogą być inspiracją dla innych.

W Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej nauczyciele bloku humanistycznego starają się, aby na lekcjach nie wiało nudą i były one atrakcyjne dla całego zespołu klasowego. Dzieje się dużo, szczególnie na lekcjach języka polskiego. Przykładem może być zorganizowany w klasie siódmej konkurs krasomówczy. Jego celem była przede wszystkim dbałość o naszą polszczyznę i kulturę słowa. Konkurs był próbą pięknego mówienia. Uczestnicy przemawiali głównie na temat: „Kim jest współczesny człowiek?”. Oczywiście wcześniej poznali zasady retoryki. Konferencja prasowa to kolejna lekcja języka polskiego w klasie siódmej, która pobudziła zainteresowanie uczniów wielkim poetą renesansowym. Konferencja z udziałem Jana Kochanowskiego pozwoliła dzieciom zapamiętać więcej wiadomości o poecie z Czarnolasu. Uczniowie zadawali pytania naszemu gościowi, na które on chętnie odpowiadał. Jednym słowem uczniowie wzięli pod lupę życiorys rozmówcy i jego twórczość. To jednak nie koniec przygody z realiami życia w okresie Odrodzenia. Siódmoklasiści podjęli wyzwanie przepisania wybranej fraszki Jana Kochanowskiego, używając gęsiego pióra. Okazało się to niełatwym zadaniem. Pisanie gęsim piórem jest żmudne i wymaga dużo cierpliwości.

Ciekawym sposobem na omawianie z uczniami lektury jest tworzenie lekturowych pudełek, czyli zgro-

madzenie w nich tego, co kojarzy się z daną lekturą. Uczniowie klas piątych przygotowali w ramach tego projektu pudełko do lektury pt. „Tajemniczy ogród”. Technika ta jest niezwykle kreatywna, wymaga pomysłowości i wyobraźni. Uczniowie z entuzjazmem opowiadali o swoich „pudełkach” i pracy nad nimi. Innym dobrym pomysłem, jeśli chodzi o spotkanie z lekturą, jest przygotowanie plakatów z charakterystyką postaci. Uczniowie klas piątych pracowali w grupach i tworzyli na arkuszach papieru charakterystykę Nemecka wg planu. Swoje prace urozmaicili portretem bohatera. Wystarczyły kredki, pisaki, kolorowy papier i książka - musieli jednak znaleźć odpowiednie cytaty.

Lektura w lapbooku? Uczniowie klas czwartych i szóstej zaczarowali swoje lektury:

„Magiczne drzewo. Czerwone krzesło” i „Hobbit, czyli tam i z powrotem” w kolorowe lapbooki, które są świetną alternatywą dla klasycznego zeszytu. Wszyscy doskonale się bawili, tworząc skrytki, kieszonki, krzyżówki i odkrywając przygody swoich bohaterów.

Lekcje języka polskiego i praca polonistów wspierane są przez działania naszej biblioteki szkolnej.

To w bibliotece odbywała się „Uroczysta godzina baśni”. Uczniowie klas czwartych prezentowali napisane przez siebie historie baśniowe, przebierając się w swoją ulubioną bajkową postać. Mali baśniopisarze stawali się bazarzami, a to już nie lada wyzwanie. Ta lekcja była popisem możliwości literackich.

W bibliotece szkolnej odbywa się wiele akcji mających na celu promowanie czytelnictwa i wspieranie nauczycieli w realizacji ciekawych lekcji. Od lat nauczyciele klas młodszych wspierani są podejmowanymi przez bibliotekę działaniami. Organizowany jest Dzień Misia, Głośnego Czytania, Dzień Kredki, Postaci z Bajek. Ciekawą inicjatywą dla klas starszych był majowy „Piknik z Książką”, który na stałe wszedł do kalendarza imprez bibliotecznych. „Piknik z książką” to niezwykle książkowe historie, znani

pisarze i relaks na świeżym powietrzu - organizowany z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorских oraz Tygodnia Bibliotek i Bibliotekarza. Celem akcji jest promowanie czytelnictwa, które przecież bardzo rozwija wyobraźnię każdego z nas. Kolejną akcją zachęcającą do czytania jest „Przerwa na czytanie”. W tym roku wzięliśmy udział w biciu rekordu czytania na przerwie. Biblioteka Pedagogiczna Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim zaprosiła nas do dzielenia się swoimi dobrymi praktykami z realizacji akcji bicia rekordu w czytaniu na przerwie.

Nauczyciel naszej biblioteki jest jednocześnie jednym z nauczycieli historii, stąd co roku przystępujemy do projektu BohaterOn czy Żonkile. To już tradycja. „BohaterON-włącz historię” to ogólnopolska kampania o tematyce historycznej, której celem jest upamiętnienie i uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego. Projekt ma uczyć młode pokolenie, bazując na historiach Powstańców, wzmacniać poczucie tożsamości narodowej, krzewić postawy patriotyczne oraz budować wrażliwość społeczną. W projekcie wzięli udział nasi starsi uczniowie. Z zaangażowaniem i ciekawością uczestnicy projektu poznawali historię Powstania Warszawskiego. Jego realizacja była zróżnicowana w zależności od wieku uczestników. Wykorzystano pomoce multimedialne, filmy, materiały ze strony BohaterOn, opowiadania, teksty źródłowe. Dzieci wykonały prace plastyczne - kartki, które zostały przesłane bohaterom Powstania Warszawskiego. Uczniowie pod okiem opiekunów podziękowali żyjącym uczestnikom powstania, dodając wpisy na stronie internetowej projektu.

Aby uczcić rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości odbywa się w naszej szkole „Patriotyczna Przerwa”, podczas której uczniowie i nauczyciele śpiewają żołnierskie pieśni. Wszyscy, którzy lubią wspólne śpiewanie, mogą być aktywnymi uczestnikami tego szkolnego projektu. W trakcie ostatniej przerwy swoją pieśń zaśpiewały również dzieci ukraińskie, które wykonały „Czerwoną kalinę”. Kolejna taka przerwa przed nami. Z okazji Święta Konstytucji 3 maja powtórzmy tę inicjatywę, wchodzi ona na stałe do kalendarza biblioteki i szkoły.

Organizacja spotkania autorskiego to dobry pomysł popularyzacji literatury i promocji czytelnictwa w szkole. W grudniu 2022 r. odbyło się spotkanie autorskie z byłym Rzecznikiem Praw Dziecka, autorem wielu pozycji skierowanych zarówno do dzieci, jak i dorosłych - Markiem Michalakiem.

To także działacz społeczny, współtwórca Centrum Przyjaźni Dziecięcej, przewodniczący Międzynarodowego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka. Laureat wielu odznaczeń i wyróżnień, kanclerz Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu. Były pytania, autografy, zdjęcia i „Opowiesci o tym, co w życiu ważne” - najnowsza książka autorstwa naszego Gościa. Była ona świetnym pretekstem do rozmowy o wartościach i prawach dziecka. To piękna pozycja dla dzieci o sile uczuć i słów. Możemy odnaleźć w niej odpowiedzi na nurtujące pytania i wyjaśnienie takich pojęć jak: miłość, tolerancja, odwaga, szacunek. Mamy nadzieję, że takie wydarzenie literackie obudziło czytelnicze zainteresowania wśród uczniów oraz zachęciło ich do obcowania z niezwykłym światem literatury. Spotkanie odbyło się w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnicstwa. To już kolejna edycja tego programu, w której braliśmy udział. Dzięki temu programowi nasza biblioteka wzbogaciła się o wiele pozycji książkowych. Została doposażona w sprzęt komputerowy i może pełnić funkcję kulturotwórczą. Jest miejscem sprzyjającym uczeniu się i takim, w którym uczniowie chętnie spędzają czas na przerwach.

Wspólną coroczną inicjatywą nauczycieli bloku humanistycznego jest włączenie się w obchody Tygodnia Kultury Języka Polskiego, w ramach którego uczniowie klas III-VIII biorą udział w różnych konkursach.

W programie są lekcje języka ojczystego na wszystkich poziomach, lekcje wychowawcze, konkursy, a także okolicznościowe wystawki i plakaty zachęcające do dbania o poprawność językową.

W roku szkolnym 2021/22 Tydzień Języka Polskiego odbywał się pod hasłem: „Czerp mądrość od autorytetów, ale ufaj sobie”. W harmonogramie znalazły się:

- klasy III: Łamańce językowe - szukamy „Klasowego Mistrza Dykcji”;
- klasy IV: Dyktando o tytuł „Mistrza ortografii”;
- klasy V: „Poeci dla dzieci” - konkurs pięknego czytania utworów poetyckich J. Tuwima, J. Brzechwy i W. Chotomskiej;
- klasy VI: „Profesor Miodek naszym autorytetem. Językowy zawrót głowy” - tworzymy kącik porad językowych;
- klasy VII: „Wymagajcie od siebie, choćby inni od Was nie wymagali” - to słowa Jana Pawła II skierowane do młodych Polaków. Napisz list do Jana Pawła II;
- klasy VIII: Wiersz z apostrofą „Mój autorytet”;
- Tegoroczna idea XXXI Tygodnia Kultury Języka skupia uwagę na szeroko pojętej sztuce czytania. 2023 to rok naszej noblistki Wisławy Szymborskiej, która stwierdziła, że „Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła” i ta myśl będzie przyświecała tegorocznej edycji.

Już dawno minęły czasy, w których wystarczyło poprowadzić lekcję z podręcznika, by skupić uwagę swoich uczniów. Teraz nie tylko od uczniów wymaga się kreatywności. Oczekuje się jej także, a może przede wszystkim, od nauczycieli. Mamy nadzieję, że naszymi działaniami spełniamy wymagania, by jak najmocniej zainteresować swoich uczniów. Być może przykłady naszych inicjatyw staną się inspiracją dla innych nauczycieli.

Bibliografia:

<https://www.wsip.pl/blog/cechy-kreatywnego-nauczyciela/>

Anna Masłowska

- Autorka jest nauczycielem biologii i przyrody w Publislznej Szkole Podstawowej w Busku-Zdroju oraz nauczycielem doradcą metodycznym w Powiatowym Ośrodku Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju

WYPOCZYNEK AKTYWNY W ZGODZIE Z NATURĄ

*Na każdym spacerze w naturze człowiek
otrzymuje znacznie więcej niż szuka.*
John Muir

XXI wiek niesie ze sobą zawrotne tempo. W pogoni za sukcesem, stworzeniem lepszych warunków życia coraz bardziej oddalamy się od natury, od naszych korzeni, przodków. Życie sprowadza się do dwóch kategorii: praca, dom. Żyjemy w ciągłym pośpiechu, w cywilizowanym, sztucznym świecie, otaczamy się cudami techniki, zatracając w swej pamięci delikatny zapach, dotyk przyrody. Owszem podziwiamy ją z okien samochodów, zapominając, że spacerując, można wspaniale wypoczywać. Dzieci i młodzież przekładają kontakt z przyrodą na surfowanie po Internecie, filmy w Netfliksie. Ale wśród mało aktywnych mieszkańców miast są również amatorzy wycieczek pieszych i rowerowych, którzy chętnie wypoczywają na łonie natury. Gdy na wiosnę zaczyna przygrzewać ciepłe słońce, budzi się w nich nieprzeparata chęć wyruszenia w teren. Zmęczeni zimą, uciekają za miasto, aby dotlenić organizm, a przede wszystkim odprężyć się, nacieszyć oczy zielenią i pięknem przyrody. Czym dla nich jest kontakt z przyrodą? - Zaspakaja potrzebę ruchu, umożliwia zdobywanie wielu doświadczeń.

Obcowanie z przyrodą w trakcie wycieczek nie powinno ograniczać się tylko do szybkiego przemieszczania się z miejsca na miejsce, ale przede wszystkim sprowadzać się do bacznej obserwacji otoczenia. Podróżując, można wiele się nauczyć, wykorzystując wszystkie zmysły. Można to robić w trakcie zabaw i gier. Bawić się mogą małe dzieci, ale również dorośli. Alvyn i Margaret Freed w swej książce pt. „Być przyjacielem i mieć przyjaciół” twierdzą, że w każdym z nas tkwią trzy ludziki: Rodzic, Dorosły i Dziecko. Każdy z nich decyduje o naszych cechach. Dorosły, to ta część nas, która jest mądra, wie jak podejmować decyzje. Rodzic bywa w nas czasem władczy, lecz w stosunku do innych jest troskliwy, mówi nam, co robić, jak i kiedy wykonać dane zadanie. Najwięcej miejsca zajmuje w nas Dziecko. To właśnie dzięki Dziecku przeżywamy i odczuwamy, śmiejemy się i uwielbiamy się bawić.

Nieważne, ile mamy lat – sześć czy sześćdziesiąt – zawsze będziemy mieć w sobie trzech ludzików. Gdy zaczyna w nas dominować część Dziecka, potrafimy się wspaniale bawić, co wpływa pozytywnie na nasze zdrowie psychiczne. W dzisiejszych czasach stres towarzyszy nam wszędzie. Staramy się być doskonali, lepsi niż inni, wszechstronni, niezastąpieni. Ta ciągła rywalizacja pogłębia nasz stres, który paraliżuje nas, dając często odmienne efekty, co z kolei wzmacnia siłę stresu. Stres w języku potocznym kojarzy się z nieprzyjemnym stanem emocjonalnym związanym z przykrymi przeżyciami i trudnościami życia codziennego. Według psychologów, stres jest stanem mobilizacji organizmu na wszelkie stawiane mu żądania. Kłopoty zaczynają się wtedy, gdy za dużo bodźców działa na nas równocześnie, a naturalne systemy obronne zawodzą. Sygnałem ostrzegawczym są różne dolegliwości fizyczne – jak bóle głowy, drżenie, kołatanie serca i psychiczne – irytacja, drażliwość, bezsenność. Jak radzić sobie ze stresem? Jak odreagować – po prostu rozładować napięcie. Najlepszym miejscem do relaksacyjnych ćwiczeń jest otaczająca przyroda, otwarta przestrzeń lub zaciszna polana leśna. Wystarczy choć na chwilę zamknąć oczy i głęboko wciągnąć powietrze, naprężając mięśnie – zatrzymać i po chwili bardzo wolno wypuścić. Powtarzając ćwiczenia, stopniowo pozbywamy się stresu.

Ludzie odbierają bodźce z otoczenia za pomocą pięciu zmysłów: dotyku, smaku, węchu, wzroku i słuchu. Dzięki nim możemy reagować, poznawać otaczający świat. Najczęściej w obserwacji używamy zmysłu wzroku i słuchu, a przecież za pomocą pozostałych możemy również wiele „zobaczyć”. Wystarczy wolno wdychać powietrze i delektować się zapachami lasu, by poczuć każdą cząstkę, by móc wyobrazić sobie jak najwięcej elementów tego wspaniałego ekosystemu. Posłuchajmy choć przez chwilę szumu drzew, głosu wiatru – to pozwoli nam wyciszyć się, zregenerować nasze siły. Spacerując po lesie, znajdziemy swoje drzewo, kierujemy się intuicją, obejmijmy go, przytulmy się do niego i posłuchajmy, jak płyną w nim życiodajne soki, poddajmy się życiodajnemu działaniu drzew. Specjaliści od syl-

woterapii twierdzą, że kontakt z drzewem pobudza ludzki organizm do samoleczenia, poprawia samopoczucie, zbliża do otaczającej przyrody. Z drzewoterapii można korzystać cały rok, ale najlepiej od wiosny do jesieni. Sam pobyt w lesie iglastym działa tonizująco i wyciszająco, zaś w lasach liściastych energetyzująco. Każde drzewo ma inne oddziaływanie na nasze zdrowie fizyczne i psychiczne, np. jesion – uspokaja, pomaga zwalczyć stres, lipa – wycisza, przywraca równowagę, modrzew – dodaje energii i sił, wzmacnia wytrwałość, sosna – prze-

ciwdziała depresji, przywraca równowagę, likwiduje zmęczenie i poczucie zniechęcenia. Znajdźmy choć chwilę dla siebie, nauczmy się wypoczywać aktywnie, pozwólmy na relaks organizmowi w otoczeniu przyrody. Doceńmy rolę natury w naszym zabieganym i stresującym życiu.

Karolina Prażuch

- Autorka jest nauczycielem języka angielskiego w PSP im. K. Makuszyńskiego w Siesławicach oraz języka polskiego w PSP im. Jana Długosza w Dobrowodzie

NAUKA PRZEZ ZABAWĘ – ALTERNATYWNE FORMY SPĘDZANIA FERII ZIMOWYCH

Ferie zimowe to czas upragnionego przez uczniów odpoczynku po trudach związanych z przyswajaniem wiedzy w czasie pierwszego semestru nauki. Wielu z nich udaje się na zorganizowane wyjazdy, odwiedza dalszą rodzinę czy po prostu korzysta z możliwości błędnego leniuchowania. Podczas przerwy od zajęć edukacyjnych szkoła, jako instytucja dydaktyczno-wychowawcza, również może aktywnie włączyć się w organizację czasu wolnego swoich podopiecznych podczas ferii.

Dnia 31 stycznia 2023r. pani Karolina Prażuch (nauczycielka języka angielskiego) oraz pani Barbara Skrzypek (nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej oraz opiekunka Drużyny Harcerskiej) z Publicznej Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Siesławicach zorganizowały dwudniowy biwak z noclegiem w szkole dla zuchów i harcerzy ze 127 Buskiej Drużyny Wielopoziomowej działającej w szkole. Wydarzenie to zostało zainicjowane w ramach wdrażania Ogólnopolskiego Programu KRAINA INNOWACJI pt. „Ciekawi świata – kultura wa podróż po globie”. Realizacja innowacji opiera się na zdobyciu podstawowej wiedzy dotyczącej wybranych zagadnień kulturowych z 6 kontynentów – Azji, Afryki, Ameryki Północnej i Południowej, Europy i Australii. Głównym celem było przybliżenie uczniom informacji o różnorodnych kulturach i tradycjach. Dodatkowo miała ona zachęcić do podróży, motywować do nauki języków obcych oraz nauczyć tolerancji dla tego, co dotychczas było

dla nich obce, niezrozumiałe a przez to tajemnicze i dziwne.

Spotkanie biwakowe rozpoczęło się o godzinie 17.00. Kilka dni wcześniej wszyscy uczestnicy dostali zadanie, aby przygotować dla siebie przebrania, które będą odzwierciedlały charakterystyczne wzorce kulturowe danego obszaru tematycznego. Dlatego też o wyznaczonej godzinie korytarz szkolny wypełnił się osobami we wspaniałych strojach z całego świata: od Japonek, Hindusek przez Francuzkę, Hiszpankę, aż na kowbojach czy mieszkańcach Hawajów kończąc. Aby połączyć przyjemne z pożytecznym na biwaku nie mogło zabraknąć bloków tematycznych dotyczących bezpieczeństwa podczas ferii. Dlatego też na początku biwakowicze spotkali się z ratownikami z Harcerskiej Grupy Ratowniczej z Buska-Zdroju. Zaproszeni goście przeprowadzili zajęcia z pierwszej pomocy w zatrzymaniu krążenia, urazach czy wychłodzeniu. Na koniec uczestnicy mogli zapoznać się ze sprzętem, którego na co dzień używają ratownicy. Następnie uczniowie gościli przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji w Busku-Zdroju. Mundurowi zwrócili uwagę na niebezpieczeństwa, jakie mogą czyhać podczas aktywnego zimowego wypoczynku. Nie zabrakło również rozmowy na temat używania elementów odblaskowych. Na koniec każdy z uczestników otrzymał od dzielnicowego własne odblaski. Po spotkaniach edukacyjnych na uczestników, jak również i zaproszonych gości, czekał poczęstunek, aby wszyscy nabrali sił na kolejne, czekające ich wyzwania.

Około godziny 19.00 rozpoczęła się podróż uczniów po globie. Przed rozpoczęciem wędrówki uczniowie musieli wykazać się znajomością powierzchni poszczególnych kontynentów. Chętny uczeń miał za zadanie uszeregować podane kontynenty według wielkości, od największego do najmniejszego. Pierwszym przystankiem na mapie okazał się być kontynent azjatycki, by następnie, udając się na zachód, odkrywać kolejne kontynenty.

Na początku przygody uczniowie przypominali sobie, jak również przyswajali nowe informacje dotyczące geografii danego regionu: poszukiwali najdłuższych rzek na mapie m.in. Nilu, Amazonki czy Jangcy, wyszukiwali pustynie (Gobi, Saharę) czy wskazywali stolice poszczególnych państw mieszczących się na danym kontynencie. W zobrazowaniu charakterystycznych obiektów geograficznych niezbędnym i niezawodnym urządzeniem okazał się monitor interaktywny. Podsumowaniem wiadomości dotyczących informacji o geografii danych kontynentów była zabawa pt. „The Longest Line” (najdłuższa linia). Zadaniem poszczególnych grup było ułożenie trzech najdłuższych rzek na świecie w czasie 5 minut. Do tego celu członkowie zespołów mogli wykorzystać wszystkie elementy swojej garderoby oraz własne sylwetki. Stworzone, z garderoby oraz swoich ciał, przez uczestników rzeki wiły się po schodach i bezdrożach korytarzy szkolnych. Zabawa ta cieszyła się największym zainteresowa-

niem, nie tylko ze strony uczestników, ale również opiekunów biwaku. Pozwoliła rozwinąć wyobraźnię, wpłynęła na integrację wśród biwakowiczów oraz była okazją do zdrowej rywalizacji.

Po części teoretycznej przyszedł czas na poznanie kultury najodleglejszych zakątków świata poprzez zabawę. Jednym z głównych elementów wyróżniających poszczególne rejony są potrawy. Uczestnicy biwaku poznali najbardziej charakterystyczne dania związane z danym kontynentem i tak podczas pobytu na kontynencie azjatyckim uczniowie mogli przekonać się, jak trudną sztuką jest jedzenie ryżu za pomocą pałeczek.

Co najważniejsze, zachowana została kultura jedzenia tej potrawy na kolanach na podłodze, a nie przy stole, jak to mają w zwyczaju Europejczycy. Następnie uczniowie zawitali do Ameryki Południowej, która znana jest z produkcji kakao, czyli nadarzyła się okazja do skosztowania pysznej czekolady, ale w nietypowy sposób. Wszyscy uczniowie zgromadzeni wokół tabliczki czekolady mieli za zadanie rzucić kostką. Szczęśliwiec, który wyrzucił „szóstkę” mógł skosztować pysznego produktu, lecz czekały na niego przeszkody. Powinien odkroić kawałek czekolady za pomocą noża i widelca po wcześniejszym założeniu czapki, szalika i specjalnych rękawic.

Zabawa ta wzbudziła wiele emocji oraz śmiechu. Zgromadzeni nie tylko skupiali się na rywalizacji, ale również żywo dopingowali swoich kolegów pod-

czas wykonywania zadania. W czasie odkrywania tajemnic związanych z Ameryką Północną nie mogło zabraknąć popcornu do pochrupania. Ta charakterystyczna amerykańska przekąska towarzyszyła uczestnikom podczas dalszych zabaw.

Uczestnictwo w biwaku nie opierało się tylko na przyswajaniu informacji czy zabawach integracyjno-rozwojowych. Mając na uwadze hasło: „ruch to zdrowie”, biwakowicze dzielnie ćwiczyli kondycję fizyczną podczas nauki różnego rodzaju tańców kojarzonych z danym kontynentem, od tradycyjnych takich jak samba, królująca podczas karnawału w Rio de Janeiro czy taniec country po współczesną cho-

reografię rozpowszechnioną przez południowokoreańskiego piosenkarza Psy'a w utworze Gangnam Style. Pozostając na kontynencie azjatyckim, uczniowie mieli okazję zapoznać się z twórczością siedmioosobowego południowokoreańskiego boys bandu pod nazwą BTS. Nie tylko tańczyli, śpiewali, ale też poznali charakterystyczne współczesne odzienia pochodzące z tamtego rejonu świata. Oczywiście podczas zabawy nie mogło zabraknąć uwielbianego przez młodzież harcerską tańca integracyjnego pod nazwą Tunak, który jednocześnie kojarzony jest z kontynentem afrykańskim. Wszystkie poznane choreografie wymagały dużej kondycji oraz zaangażowania, sprawiły wiele radości i wywołały ogromne uśmiechy na twarzach uczestników.

Po zakończeniu wędrówki przez kontynenty nadzedł czas na upragniony odpoczynek, lecz czym byłby nocleg w szkole bez słynnej „bitwy na poduszki”. Biwakowicze podzieleni na grupy oddawali się zawziętej rywalizacji pod czujnym okiem pań opiekunek. Zacięte walki trwały do późnych godzin rannych. Niektórzy uczestnicy nie zmrúżyli oka przez całą noc, co może świadczyć tylko o wspaniałej przeżytej przygodzie, która nie pozwoliła im udać się na odpoczynek. O godzinie 8 rano następnego dnia po wyczerpanych i śpiących, ale niezwykle radosnych biwakowiczów, przyjeżdżali rodzice, którzy widząc błysk zadowolenia w oczach zmęczonych pociech, mieli pewność, że nocna zabawa była niezwykle udana. To nie pierwszy i na pewno nie ostatni biwak zorganizowany przez szkołę w czasie ferii. Nie ma skuteczniejszej metody na przyswajanie wiedzy jak poprzez zabawę i nieprzymuszoną radość.

Warto organizować takie spotkania, ponieważ pomagają one uczyć i wychowywać, rozwijają różnorodne zainteresowania, podsuwają propozy-

cje zagospodarowania wolnego czasu, pozwalają poznać i przeżyć wiele niezapomnianych chwil. Kształtują u dzieci takie cechy jak: koleżeństwo, uczynność, życzliwość, samodzielność, odwagę i odpowiedzialność. Takie spotkania działają również wychowawczo, uczą jak być dobrym dzieckiem, dobrym człowiekiem, Polakiem, kolegą, przyjacielem, uczniem. Pozwalają dzieciom odkryć, że szkoła to nie tylko nauka i obowiązki, ale także wspaniała zabawa w gronie rówieśników.

Beata Buła

- Autorka jest nauczycielem języka polskiego w Szkole Podstawowej im. Armii Krajowej w Cieszkowach oraz nauczycielem doradcą metodycznym w Powiatowym Ośrodku Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju

VIII NOWOROCZNE SPOTKANIE POKOLEŃ W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. ARMII KRAJOWEJ W CIESZKOWACH

Wpływamy na siebie nawzajem i często zdarza się, że przelotne spotkanie, rozmowa, wymiana myśli, złośliwy żarcik nawet – potrafią wyłobicić trwałe ślady w czyjejs pamięci i zaważyć nawet na całym życiu człowieka

Małgorzata Musierowicz

19 stycznia 2023 r. w Szkole Podstawowej im. Armii Krajowej w Cieszkowach odbyło się VIII Noworoczne Spotkanie Pokoleń. W tym wydarzeniu uczestniczyły cztery pokolenia: pradiadkowie, babcie i dziadkowie, rodzice i dzieci, czyli cztery pokolenia.

Nasze przedsięwzięcie zaszczylicili swoją obecnością: Starszy Wizytator Kuratorium Oświaty w Kielcach - Pani Elżbieta Kusak-Szczęśna, która reprezentowała Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty, Starosta Powiatu Kazimierskiego - Pan Jan No-

wak, Radni Gminy Czarnocin z Przewodniczącym Panem Kazimierzem Warszawą, Sekretarz Gminy Czarnocin – Pani Agata Wróbel, Prezes Oddziału ZNP w Kazimierzy Wielkiej - Pani Halina Opilska, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej – Pan Rafał Gabryś, Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Bejskach Pan Piotr Mucha wraz z Podopiecznymi, Proboszcz Parafii Probołowice – ks. Krzysztof Wrzesień, Dyrektorzy Szkół, Nauczyciele, przedstawiciele władz lokalnych, Seniorzy, Druhowie OSP Cieszkowy, Panie z Kół Gospodyń Wiejskich,

Absolwenci. Współorganizatorami uroczystości byli Rodzice, zadbali oni o stronę kulinarną i częstowali przybyłych przygotowanymi smakołykami.

Około trzystuosobowa publiczność z uwagą obejrzała spektakl teatralny. Zebrani mogli wrócić do początku naszej wiary, by przypomnieć sobie o sprawach istotnych i najistotniejszych. Aktorzy pokazali, że życie wcale nie jest łatwą sztuką, ale czasami nawet odrobina wiary czyni to życie o wiele bardziej znośnym.

W codziennym zabieganiu warto zatrzymać się choć na chwilę, by zauważyć tych, którzy są wokół i być może potrzebują naszego wsparcia. Dzięki świetnej grze aktorskiej uczniów, scenografii oraz efektem specjalnym na twarzach widzów widać było zachwyty.

Tego wieczoru w naszej szkole rozbrzmiewają kolędy w wykonaniu uczniów, zaproszonych gości, se-

niorów, druhów OSP, Pań z Kół Gospodyń Wiejskich, którzy specjalnie przygotowują się do występu oraz absolwentów, którzy tak licznie przychodzą w tym dniu do szkoły.

W tym roku po raz pierwszy wysłuchaliśmy kolęd i pastorałek w wykonaniu Podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Bejskach. Spotkanie Pokoleń jest również okazją do zaprezentowania się uczniów, którzy grają na instrumentach muzycznych. Śpiew kolęd, gra na instrumentach, spektakl teatralny wprowadzają wyjątkową atmosferę Świąt.

Organizator wydarzenia od ośmiu lat, Pani Beata Buła, z sentymentem wspomina początki przedsięwzięcia:

„Pomysł organizacji Noworocznego Spotkania Pokoleń zrodził się bardzo niewinnie. Od wielu lat z młodzieżą gimnazjum przygotowywaliśmy spektakl bożonarodzeniowy, w którym występowały wątki współczesne, dotyczące różnych zachowań ludzi, zwłaszcza w trudnych sytuacjach życiowych. Zapraszaliśmy władze samorządowe i rodziców. Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat spotkanie nabrało szerszych rozmiarów i na stałe wpisało się w tradycję naszej szkoły. Jest wielkim wyzwaniem zarówno dla mnie, jako organizatora, jak i dyrekcji, nauczycieli, rodziców, a przede wszystkim uczniów. Każdy rok

wprowadza coś nowego do tej tradycji, a IX Spotkanie będzie dla nas nowym wyzwaniem”.

Noworoczne Spotkanie Pokoleń jest już imprezą środowiskową, do której przygotowują się mieszkańcy. Mimo opracowanego skrupulatnie scenariusza, spotkanie zawsze ma elementy spontaniczne. W tym roku młodzież zaprosiła do wspólnego tańca wszystkich uczestników. Ta spontaniczna inicjatywa poderwała wszystkich obecnych w rytm piosenki „Góry do góry”. Cała sala świetnie się bawiła, cztery pokolenia wykonały wspólnie piękny układ taneczny. Wiek nie ma znaczenia, jeśli ludzie chcą się spotkać, wspólnie rozmawiać i bawić się. Uczniowie naszej szkoły mają piękny wzór do naśladowania.

Tomasz Lalewicz

- Autor jest nauczycielem informatyki w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Busku-Zdroju

UCZNIOWIE I NAUCZYCIELE SOSW W BUSKU-ZDROJU ZBUDOWALI FREZARKĘ CNC

Pomysł na...

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy zrealizował projekt pod nazwą: „Budowa frezarki CNC”, który był własną inicjatywą nauczycieli i uczniów. Głównym założeniem projektu była interdyscyplinarna współpraca pomiędzy zespołami klasowymi o profilu: mechanik i technik informatyk. Pomysł na budowę frezarki CNC był następstwem posiadania

drukarki 3D i chęcią udowodnienia, że za niewielkie pieniądze można zbudować tego typu urządzenie.

Zasoby ludzkie

W projekt od strony mechanicznej zaangażowany był nauczyciel Cezary Libuda wraz ze swoją klasą (III BR), natomiast część elektroniczno-informatyczną budowy oraz wybór oprogramowania CAD/CAM

koordynował Tomasz Lalewicz wraz ze swoją klasą (IV TI).

O technologii CNC

Skrót CNC pochodzi z języka angielskiego, a jego rozwinięcie to Computerized Numerical Control, czyli komputerowe sterowanie urządzeń numerycznych. Maszyny skonstruowane w tej technologii to nowoczesne obrabiarki o różnym zastosowaniu. Tego typu urządzenia wykorzystuje się, aby wykonywały zaplanowaną w programie obróbkę skrawaniem w różnych materiałach (aluminium, drewno, stal, tworzywa sztuczne). Obróbka CNC pozwala na szybkie, precyzyjne i wysoce powtarzalne wykonanie złożonych kształtów.

Budowa i nauka obsługi

Podczas trwania innowacji „Budowa frezarki CNC” uczniowie szkoły branżowej konstruowali mechaniczne podzespoły urządzenia oraz poznali zasadę działania urządzeń sterowanych numerycznie. Uczestnicy działań projektowych zapoznali się również z podstawami obsługi urządzeń typu CAD/CAM. Wiodącym oprogramowaniem wykorzystanym w naszych szkołach jest otwartoźródłowy FreeCad, w którym tworzone są rysunki płaskie 2D oraz modele brył trójwymiarowych. Budowa frezarki budziła duże zainteresowanie i zaangażowanie uczniów. W trakcie tego etapu uczniowie uczyli się obsługi programów: FreeCAD i EstlCAM, które używane są w procesie przygotowania modelu do obróbki.

Sponsorzy

Wszystkie elementy układu kinematyki i sterowania zostały zakupione dzięki wsparciu finansowemu sponsorów:

1. Dariusz Piwoński - Prezes Zarządu Elporem i Elpoautomatyka sp. z o.o.,
2. Wojciech Tworek – FONTIA Sp. z o. o. Dyrektor Hotelu Bristol Art&Spa,
3. Michał Walkiewicz – PPHU DEXWAL,
4. Janusz Waga – BLS Waga,
5. Janusz Kuźnia - Prezes Zarządu „Dolina Nidy”,
6. Wojciech Radej - Prezes Zarządu NIDA Media, Koszt budowy urządzenia wyniósł około 3 500,00 zł.

Uroczyste zakończenie projektu

28 listopada 2022 r. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Niepełnosprawnych Ru-

chowo w Busku-Zdroju odbyło się podsumowanie projektu „Budowa frezarki CNC”.

W uroczystości udział wzięli zaproszeni goście, których powitał Waldemar Wójcik – Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Busku-Zdroju.

1. Zbigniew Koniusz – Wojewoda Świętokrzyski,
2. Kazimierz Mądziak – Świętokrzyski Kurator Oświaty,
3. Renata Krzemień – Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej,
4. Irena Sobieraj – Wizytator Kuratorium Oświaty w Kielcach,
5. Jolanta Maślicha – Dyrektor Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju,
6. Jolanta Zdziarska – Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Busku-Zdroju,
7. Konrad Ładowski – Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Broninie,
8. Justyna Kwiatkowska – Dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych w Busku-Zdroju,
9. Sylwester Pałka – Dyrektor Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych w Busku-Zdroju.

Wnioski

Zbudowanie obrabiarki CNC będzie skutkowało zwiększeniem efektów kształcenia i zapewnieniem realizacji prawdziwego kształcenia praktycznego, będącego najskuteczniejszą formą kształcenia zawodowego. Pozwoli to nauczycielom przekazywać wiedzę w sposób praktyczny i szkolić z obsługi frezarki CNC nowych uczniów. Budowa urządzenia

i nauka obsługi to droga do zainteresowania młodego człowieka nowoczesnymi technologiami wytwarzania.

Wydaje się, że budowa takiego urządzenia CNC jest skomplikowana, jednak potrafiliśmy udowodnić, że w warunkach szkolnych i dzięki zaangażowaniu kadry oraz sponsorom można zmontować w pełni funkcjonalne urządzenie.

Agnieszka Jackiewicz

• Autorka jest nauczycielem fizyki w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach

ROLA EKSPERYMENTÓW I DOŚWIADCZEŃ W NAUCZANIU FIZYKI

„Mądrość to córka doświadczenia”- słowa te wypowiedziane przez Leonarda da Vinci w ogromnej mierze wskazują odpowiedź na pytanie, w jaki sposób uczymy się, zdobywamy wiedzę i nowe umiejętności. Uczenie się to czynność, która człowiekowi towarzyszy od pierwszych chwil życia. Dziecko poznaje świat różnymi zmysłami, obserwuje, dotyka, smakuje... w ten sposób się rozwija. Podstawowym źródłem wiedzy zdaje się być doświadczenie oraz obserwacja. To, co powoduje, że się uczymy to naturalna ciekawość i chęć jej zaspokojenia.

„Logika zaprowadzi Cię od punktu A do punktu B. Wyobraźnia może zaprowadzić Cię wszędzie”(Albert Einstein). Fizyka jest niewątpliwie taką nauką, gdzie obie te rzeczy są ważne, ponieważ dotyczy ona otaczającego nas świata. Równie ważne są także metody, jakie zastosujemy, aby ten świat jak najlepiej zrozumieć, opisać, a w rezultacie właściwie wykorzystać zdobyte informacje. Możemy opracować doświadczenia pokazowe, czyli takie, które przeprowadzimy sami lub zaangażujemy w ich prezentację grupę uczniów lub doświadczenie laboratoryjne, które przeprowadzi samodzielnie każdy uczeń. Obie formy mają swoje zalety, wzbudzają bowiem zainteresowanie zagadnieniem, poszerzają i pogłębiają wiedzę, a na tym przecież najbardziej nam zależy. Doświadczenia wykonywane przez uczniów nawet w niewielkich grupach, pozwalają osiągnąć nauczycielowi także cele ogólnowychowawcze, ponieważ uczy ich to współpracy, umiejętności planowania, pokonywania trudności, odpowiedzialności, staranności, a także cierpliwości.

Fizyki możemy uczyć się wszędzie, dlatego dla każdego nauczyciela ważne powinno być, aby stwarzać uczniom w trakcie lekcji sytuację, dzięki której

będą oni mogli przeżyć i zrozumieć dane zagadnienie, wkładając w to swój wysiłek (np. wprowadzając pojęcie ruchu po okręgu, dlaczego by lekcji nie przeprowadzić na placu zabaw, wykorzystując w tym celu karuzelę albo lekcję dotyczącą współczynnika tarcia można przeprowadzić na lodowisku). Każde doświadczenie lub eksperyment powinno być dokładnie zaplanowane, uwzględniając warunki jego przeprowadzenia oraz cele, jakie chcemy osiągnąć. Podczas przeprowadzania doświadczenia muszą być przestrzegane wszelkie zasady bezpieczeństwa.

Samo wykonanie doświadczenia to jeszcze nie wszystko, uczeń powinien dokonać analizy i interpretacji otrzymanych wyników w postaci odpowiednich wniosków.

Wielu uczniów postrzega fizykę jako zupełnie odrębną naukę, której prawa mają zastosowanie jedynie w sali lekcyjnej. Wykonując doświadczenie uczniowie samodzielnie mogą się przekonać, jak bardzo się mylili, a fizyka opisuje świat, który otacza ich codziennie. Lekcje doświadczałne, potrafią maksymalnie aktywizować uczniów, rozwijać ich zdolności i zainteresowania, a także w sprytny sposób mogą ich przekonać, że fizyka nie musi być trudna, lecz może stać się łatwa i przyjemna.

Robert Kokosza

- Autor jest nauczycielem informatyki i przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach

DRUK 3D W SZKOŁACH PONADPODSTAWOWYCH

Masz szczęście! Żyjesz w czasach, gdy technologia pomaga ludziom w ujarzmianiu otoczenia. Drukarki 3D pozwalają w domowym zaciszu urzeczywistniać przedsięwzięcia, jakie do niedawna wymagały posiadania zakładu produkcyjnego i otwierają możliwości, jakimi ludzkość nigdy wcześniej nie dysponowała.

Liza Wallach Kloski, Nick Kloski

Druk 3D Praktyczny przewodnik po sprzęcie, oprogramowaniu i usługach

Na rynku pojawiają się modele drukarek mające coraz większą dokładność i przestrzeń roboczą dla obiektów 3D (wielkość stołu i długość osi Z czyli wysokości).

Program rządowy „Laboratoria przyszłości”, w którym wśród materiałów miała się znaleźć drukarka 3D otworzył nowe drzwi do możliwości nauczania i pracy z uczniami.

Ilość zastosowań druku 3D ogranicza tylko nasza wyobraźnia – począwszy od prostych brył geometrycznych na lekcje matematyki, skończywszy na częściach urządzeń techniki komputerowej.

Krótką charakterystyką wybranych drukarek, i materiałów do druku.

Wraz ze spadkiem cen drukarek 3D, stały się one bardziej dostępne dla użytkowników indywidualnych jak i dla szkół. Oferta i różnorodność staje się coraz większa.

Najbardziej popularne i uniwersalne na rynku to typ FDM – (ang. fuseddeposition modeling) - osadzanie topionego materiału nazywane wytłaczarkami.

Materiałem używanym do drukowania jest tak zwany filament, którego cena również staje się coraz niższa.

Następnym rodzajem są drukarki żywicowe - najdokładniejsze, dedykowane głównie do modeli, figurek a nawet stomatologii. Niestety wymagają odpowiednich warunków bezpiecznego druku, ponieważ opary żywicy są toksyczne.

Warto również wspomnieć o długopisach 3D,

gdzie pomysł od razu przenoszony jest na model przestrzenny.

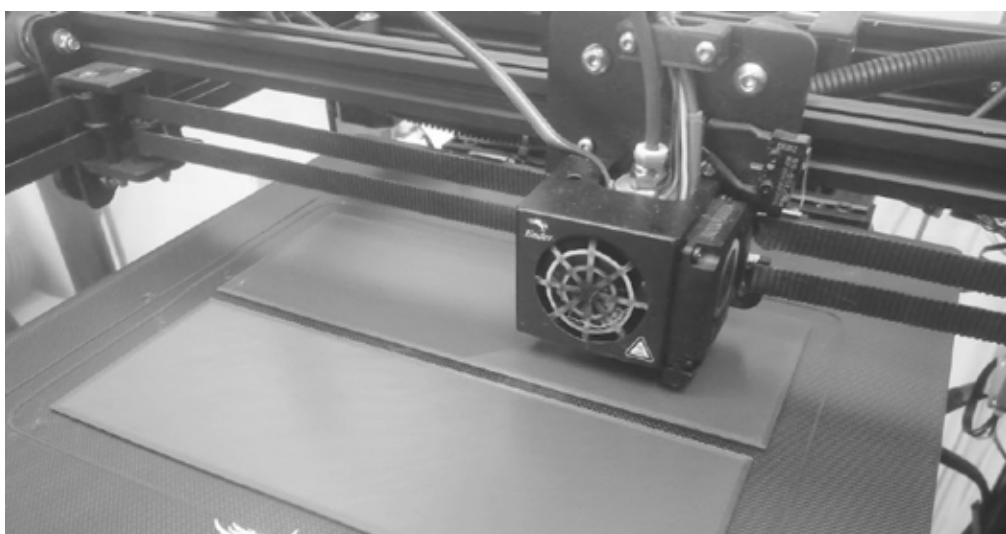
Najbardziej popularne z nich wszystkich są wytłaczarki ze względu na ilość rodzajów, szybkość powstania wydruku i prostą obsługę.

Najważniejsze elementy budowy to stół i głowica drukarki, to tutaj się odbywa cały proces drukowania przestrzennego.

Ogólna zasada działania drukarki 3D polega na rozgrzaniu filamentu w głowicy do temperatury od 195 stopni Celsjusza w górę, a następnie rozprowadzenie go po powierzchni stołu po zaprojektowanej przez program ścieżce.

Filamenty, czyli z czego są drukowane modele

Ilość rodzajów na rynku cały czas się zwiększa, a ceny spadają. Przy zakupie filamentu należy zwrócić uwagę na jego przekrój, obecnie 1,75 milimetra oraz typ materiału, z którego jest wykonany.

Głowica i stół podczas druku

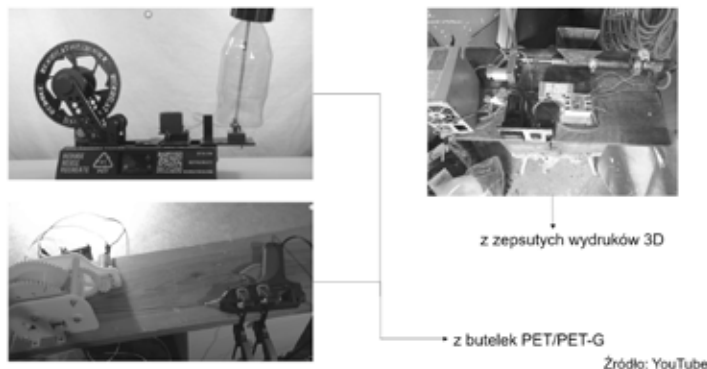
Najbardziej popularne typy filamentu w sprzedaży:

Symbol	Temperatura stołu	Temperatura głowicy	Zastosowanie
PLA	Do 60 stopni	195 - 220 stopni	Do wykonywania funkcjonalnych prototypów, figurek, gadżetów filmowych, akcesoriów do gier, protez, wydruków pokazowych oraz dużych modeli
PET-G	~60 stopni	230 - 250 stopni	Do wydruku elementów przenoszących obciążenie, odpornych na smary, benzynę, oleje, do produkcji ozdób choinkowych, opakowań, osłon lampek, butelek, stoików
ABS	90 – 110 stopni	240 - 260 stopni	Do wydruku części ruchomych, makiet, modeli badawczych, egzoskieletów, elementów ergonomicznych

Jeden z ciekawszych opisów materiałów do druku znajdziemy na stronie: [www.atmat.pl/wsparciewporadniku „Kompedium wiedzy – filamenty”](http://www.atmat.pl/wsparciewporadniku„Kompediumwiedzy–filamenty”).

Warto wspomnieć o technologii pozyskiwania filamentu ze zużytych butelek typu PET/PET-G i z nieudanych wydruków przestrzennych.

Projekty takich urządzeń tworzone są nawet przez użytkowników domowych.

Przykłady urządzeń do pozyskiwania filamentu

Oprogramowanie dydaktyczne do projektowania 3D i niezbędne do obsługi drukarek 3D (przede wszystkim darmowe).

W celu rozpoczęcia procesu drukowania, należy zaprojektować w programie model 3D w postaci pliku „.stl”, a następnie przetworzyć go na język przyjazny dla drukarki np. gcode.

Na stronach internetowych można spotkać ogromną ilość gotowych i darmowych modeli już przygotowanych do druku przestrzennego.

Jednak jeśli chcemy zrealizować nasz pomysł, musimy zaprojektować go za pomocą odpowiednich do tego programów, najpopularniejsze z nich to Tinkercad, Fusion 360 czy FreeCad.

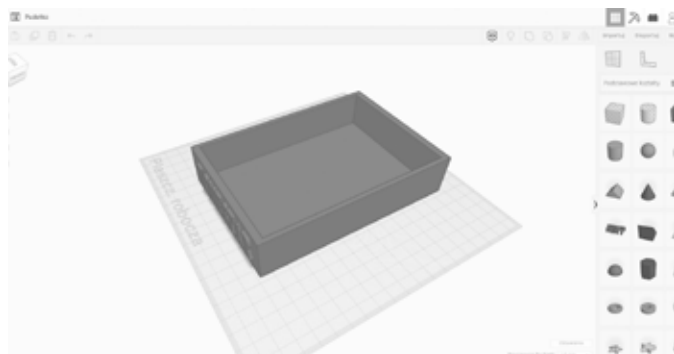
Na początek warto się zająć oprogramowaniem Tinkercad, który jest bardzo przyjaznym nawet dla uczniów szkół podstawowych, ma przejrzysty interfejs oraz gotową bibliotekę prostych obiektów do wykorzystania w modelowaniu złożonych projektów.

Posiada on możliwości przygotowania do zajęć w szkole.

W prosty sposób możemy wykonać model do druku, a następnie go wyeksportować do programu drukującego zwanego „Slicer”.

Bardziej złożonym programem, chociaż znacznie lepszym do modelowania 3D, jest FreeCAD, ma on większe możliwości projektowania konstrukcyjnego.

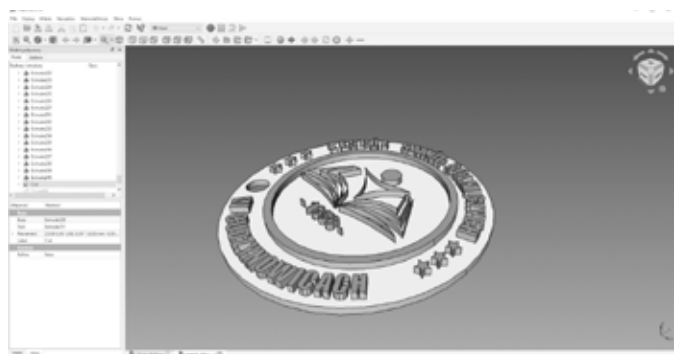
Oba programy mają możliwość wymiarowania na podstawie wcześniej wykonanych pomiarów.

Interfejs Tinkercad (obiekt zaprojektowany przez uczniów na zajęciach)

Następnym krokiem do wykonania wydruku 3D jest przetworzenie modelu na język zrozumiały dla drukarki. Jednym z najbardziej popularnych jest UltimakerCura.

Program obsługuje dużą ilość drukarek 3D na

Interfejs Freecad (projekt wykonany w szkole)

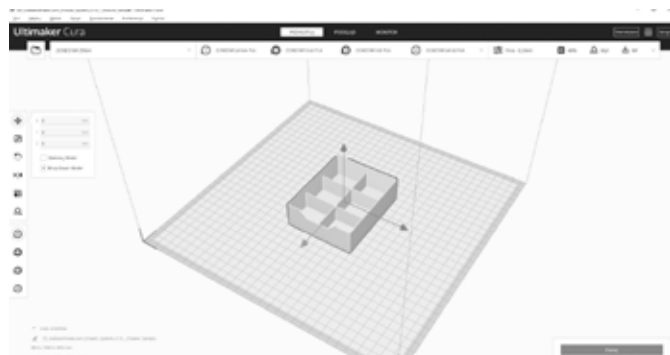
rynku i posiada dodatkową edycję wgranych przez nas modeli.

Warto wspomnieć, że niektóre modele drukarek 3D przy zakupie są rozłożone i wymagają montowania. Dzięki temu użytkownik poznaje budowę, zasadę działania drukarki już na samym początku pracy z urządzeniem.

Dydaktyczne aspekty druku 3D

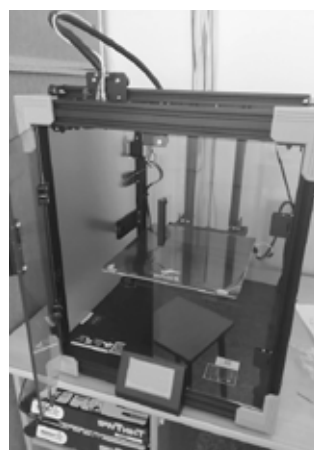
Budową i zasadą działania drukarek 3D oraz stosowanych nośników drukujących. Programy do projektowania obiektów 3D mających wszechstronne zastosowania. Oprogramowanie, które przygotowuje model do wydruku. Wydruk modeli jako funkcjonalnych przydatnych elementów jak i pomocy dydaktycznych dla nauczycieli z różnych przedmiotów, zarówno ogólnokształcących jak i zawodowych. Ekologiczne zarządzanie odpadami z druku – odzyskiwanie filamentu z tworzyw sztucznych, resztek po wydrukach.

Zajęcia w szkole dotyczące zagadnień druków 3D

Interfejs UltimakerCura

Zainteresowany tematyką druku 3D zakupiłem dwie drukarki, bardziej dla celów domowych i sporadycznych.

Zakupione drukarki

Urządzenia te zostały wykorzystane podczas dni otwartych szkoły do rekrutacji uczniów klas pierwszych w Technikum Informatycznym.

Przeprowadziłem webinar „Druk 3D w szkole” dla nauczycieli szkół podstawowych mający na celu do-

datkową pomoc i wsparcie podczas rozpoczynania zajęć z drukiem 3D w szkole, na którym omówiłem: kalibrację drukarki, poziomowanie stołu, sposoby realizacji zajęć na lekcjach informatyki z obsługą programu Tinkercad oraz problemy występujące w czasie wydruku modeli. Na zajęciach pozalekcyjnych wraz z uczniami klasy II i III Technikum Informatycznego w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach drukowałem motywy świąteczne z gotowych, darmowych modeli.

W chwili obecnej prowadzę zajęcia dodatkowe dla grupy 12 uczniów.

Wydruki motywów świątecznych

Uczniowie podczas składania drukarki 3D

Ich głównym celem jest: rozwijanie wyobraźni przestrzennej i kreatywności u uczniów, lepsze zrozumienie przedmiotów ścisłych w dziedzinie geometrii i zjawisk fizycznych, wzbogacenie naszej placówki w pomoce dydaktyczne.

Na zajęciach realizowane są treści dotyczące: informacji dotyczących budowy i zasad działania najpopularniejszych drukarek 3D na rynku, wiedza o filamentach, ich rodzajach i zastosowaniu w drukach, opis usterek i ich naprawa podczas drukowania, ustawienia w programach dotyczące jakości druku, projektowania modeli 3D w programach Tinkercad, FreeCAD, pomiary modeli i ich odwzorowanie w projektach, przygotowanie do druku – obsługa i praca w programach UltimakerCura i CrealitySlicer, wydruki jednokolorowe i kolorowe do zastosowań domowych jako pomoce dydaktyczne, wykonywanie złożonych projektów z kilku modeli.

Uczniowie na pierwszych zajęciach zajęli się składaniem drugiej drukarki z głowicą do mieszania czterech filamentów.

Drukarka ta potrafi drukować kolorowe modele.

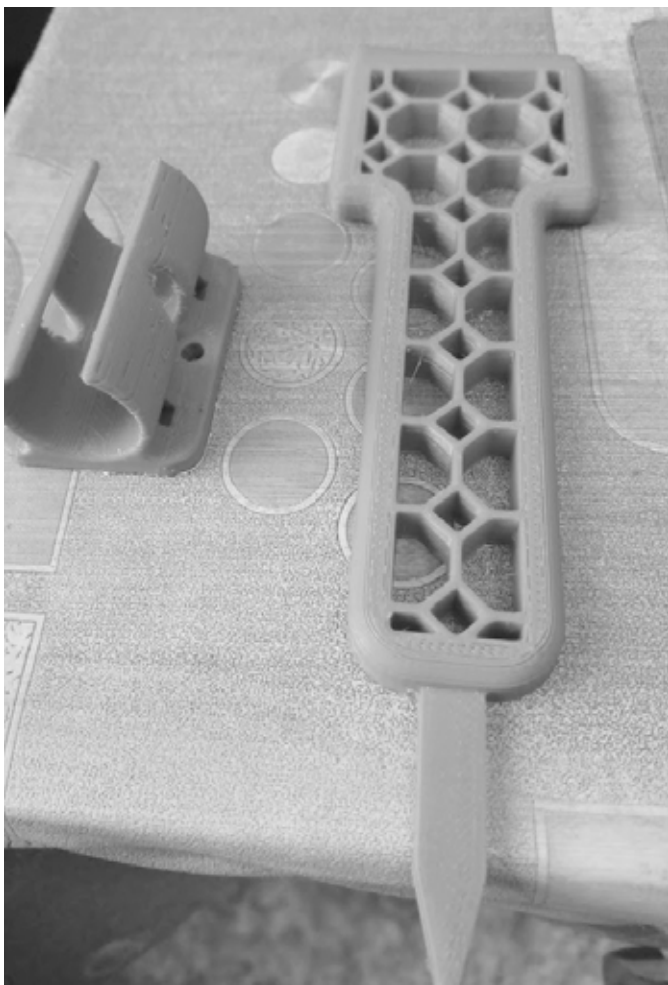
Każdy z nośników można ładować oddzielnie i dzięki temu nie wymienia się ich w trakcie druku.

Ponadto dodatkowo uczniowie drukują dostępne w Internecie za darmo modele oraz sami projektują modele w domu, przynosząc je do edycji szkolnych a końcowo wydruków w szkole.

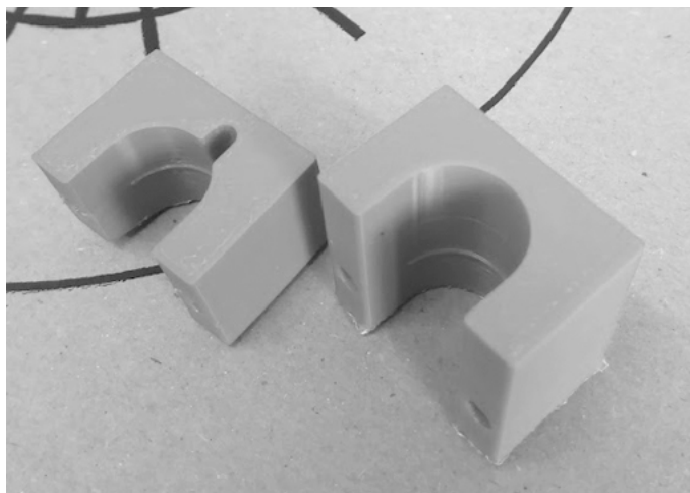
Obecnie zajmujemy się wydrukiem przedmiotów do ogólnych zastosowań, np.:

Wydruk starego komputera

*Po lewej łącznik do głowicy drukarki
po prawej łopatką do odrywania wydruków*

Przykłady wydruku z wymieszany filamentem

Ważnym zagadnieniem przy wydrukach są pomiary - to one decydują o właściwym zastosowaniu wydruków 3D i późniejszym ich zastosowaniem.

Podsumowanie:

Projektowanie przez uczniów złożonych modeli powinno odbywać się małymi prostymi krokami. Najlepszą motywacją do wejścia w świat drukarek wśród uczniów jest uświadomienie im, że każdy nasz pomysł modelu można zaprojektować i wydrukować w 3D (od pomysłu do realizacji).

Zawsze zdarza się potrzeba zastąpienia zużytej czy uszkodzonej części urządzenia z tworzywa sztucznego.

Dla nauczycieli dobrze zaprojektowana pomoc dydaktyczna podwyższa poziom nauczania prowadzonych przez niego przedmiotów.

Podczas projektowania przez uczniów modeli jako pomocy dydaktycznych, uczniowie bardziej zgłębiają zagadnienie i treści nauczania, dzięki czemu jeszcze bardziej rozwijają wyobraźnię.

Kolejnym zadaniem, które zamierzam zrealizować jest projekt i wykonanie dwóch urządzeń służących do: pozyskiwania filamentu z butelek PET-G

i odzyskiwania go z nieudanych wydruków 3D i pozostałościach po wydruku.

Drukarki 3D mogą być stosowane na potrzeby nauczania w szkolnictwie zawodowym, m.in. w technikalach: mechatronicznym – mechanizmy i części do specjalistycznych robotów; łączności, elektronicznym, elektrotechnicznym – układy arduino–obudowy, izolacje, wtyczki, gniazdka; medycznym – protezy dentystyczne i kończyny; budowlanym – modele 3D budowlane i maszyny - warto tu wspomnieć jeden z projektów MIT (Massachusetts Institute of Technology) zbudowanie osiedla na Marsie za pomocą technologii druku 3D – budowa dużo szybsza niż tradycyjnymi metodami, fryzjerskim – modele fryzur; informatycznym – proste części komputera, obudowy, gniazdka, wtyczki; rolniczym – makiety gospodarstw, modele maszyn oraz urządzeń i systemów energetyki odnawialnej – modele turbin wiatrowych, makiety elektrowni odnawialnych.

Oczywiście przykładów zastosowań jest o wiele więcej, na pewno każdy z nauczycieli znajdzie coś dla siebie.

Potęgą druku przestrzennego to przede wszystkim wydrukowanie modeli specjalistycznych niespotykanych w hurtowej sprzedaży i produkcji.

CZĘSTOTLIWOŚĆ WYSTĘPOWANIA ORAZ NASILENIE OBJAWÓW DEPRESYJNYCH WŚRÓD MŁODZIEŻY W WIEKU 13–15 LAT

W ostatnich latach znacznie wzrosło zainteresowanie zjawiskiem depresji wśród młodzieży. Zagadnienie jest skomplikowane, tym bardziej, że smutek oraz zmienność nastrojów, czasami wpadanie z jednej skrajności w drugą, są charakterystyczne dla tego wieku. W niektórych przypadkach trudno odróżnić takie gwałtowne zmiany nastrojów od procesów chorobowych, co ma jednak istotne znaczenie dla podjęcia odpowiednich strategii zapobiegawczych. [1]

Również odróżnienie dużej depresji od łagodniejszych stanów depresyjnych będących przemijającą reakcją na niedawne, stresujące wydarzenia w domu, w szkole, kręgu koleżeńskim, nie zawsze jest łatwe. [2]

Obecność objawów depresji nie zawsze oznacza, że dana osoba cierpi na zespół depresyjny. W rzeczywistości około 25% nastolatków ma w którymś momencie objawy depresji i chociaż tylko u niektórych z nich rozwinie się w przyszłości zaburzenie depresyjne, to jednak młodzi ludzie z tej grupy częściej zapadają na tę chorobę w ciągu dwóch lat od wystąpienia objawów niż pozostała część populacji. [1]

W celu podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych ważne jest zwrócenie uwagi na fakt, które z objawów depresji występują najczęściej oraz jakie jest ich nasilenie.

Materiał i metody

Badania przeprowadzono w roku szkolnym 2022/2023. Uczestniczyło w nich 108 dziewcząt oraz chłopców w wieku 13–15 lat ze szkoły podstawowej.

Badania dotyczące objawów depresyjnych przeprowadzono przy użyciu Inwentarza Objawów Depresyjnych A. T. Becka, który zawiera zestawy zdań twierdzących, które odnoszą się do trzech kategorii objawów:

- dotyczących uczuciowości (obniżony nastrój, pesymizm, poczucie niepowodzenia, brak zadowolenia, poczucie winy, poczucie kary, nienawiść do siebie, oskarżanie siebie, chęć samoukarania, płaczliwość);
- dotyczących kontaktów interpersonalnych (drażliwość, izolacja społeczna, niezdecydowanie, poczucie zmiany);
- dotyczących dolegliwości somatycznych (niezdolność do działania, zaburzenia snu, męczliwość, utrata apetytu, utrata wagi, utrata popędu seksualnego).

Na każdą z odpowiedzi przypada określona liczba punktów (0-3), które po zsumowaniu dają wynik ogólny wskazujący na stopień nasilenia objawów depresyjnych. (Tabela 1).

Tab. 1. Stopień nasilenia objawów depresyjnych

Wskaźniki nasilenia depresji	
brak depresji	(do 11 punktów)
nastroje subdepresyjne	(12-19 punktów)
nasilone objawy depresyjne	(20 i więcej punktów)

Wyniki

Na podstawie dokonanych analiz stwierdzono, że około 28% młodzieży ujawnia nastroje depresyjne. W wieku 13-15 lat więcej dziewcząt niż chłopców wykazuje obniżony nastrój związany z objawami depresyjnymi o różnym stopniu nasilenia.

Częściej również dziewczęta wykazują symptomy depresyjne o większym stopniu nasilenia.

Istnieją także różnice w częstotliwości wymienia przez badanych chłopców oraz dziewczęta określonych objawów oraz w stopniu ich nasilenia. Analizie poddano te objawy, które występują z większą częstotliwością oraz w większym nasileniu.

W grupie chłopców wykazujących objawy depresyjne najczęściej wymienione były: pesymizm związany z wizją własnej przyszłości; obniżony nastrój definiowany jako smutek, przygnębienie; poczucie niepowodzenia; drażliwość, zdenerwowanie; niezdolność do podejmowania działań. W tej grupie natomiast osoby badane ujawniały największe nasilenie w zakresie takich objawów jak: brak zadowolenia i przyjemności; znużenie, płaczliwość; męczliwość; niezdolność do podejmowania działań; poczucie niepowodzenia. (Rycina 1 i 2).

Wśród dziewcząt wykazujących objawy depresyjne najczęściej ujawniały się: pesymizm, obniżony nastrój, poczucie niepowodzenia, poczucie winy, nienawiść do siebie, zdenerwowanie. Największe nasilenie objawów depresyjnych w tej grupie badawczej dotyczy poczucia zmiany związanej z własnym ciałem; poczucia niepowodzenia; oskarżania siebie za niepowodzenia; pesymizmu; braku zadowolenia i przyjemności; znużenia. (Rycina 1 i 2).

Dyskusja

Przeprowadzone badania potwierdziły, iż występowanie objawów depresyjnych wśród młodzieży odnosi się do populacji około 28%. [1]

Do ciekawych prawidłowości w rozpowszechnieniu depresji należy związek pomiędzy częstotliwością zachorowań a płcią. Większość psychiatrów przyznaje, że w krajach rozwiniętych jednobiegunkowa choroba afektywna dotyka dwukrotnie częściej kobiety niż mężczyzn. [3]

Z danych wynika, że wraz z wkroczeniem w wiek dojrzewania zwiększa się prawdopodobieństwo rozwinięcia się depresji u dziewcząt.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż różnica statystyczna wskazuje nawet na 3-krotnie większe

ryzyko występowania objawów depresyjnych wśród młodych dziewcząt w wieku 13–15 lat.

Należy również zwrócić uwagę na uderzające różnice w reakcjach na sytuacje będące źródłem silnego stresu związane z wiekiem dojrzewania: kobiety ujawniają wówczas skłonność do analizowania własnych uczuć i refleksji, mężczyźni natomiast starają się tłumić niepokój np. rozrywkami, wzmożoną pracą, intensywnym uprawianiem sportu, a w ostateczności – środkami psychoaktywnymi. [3]

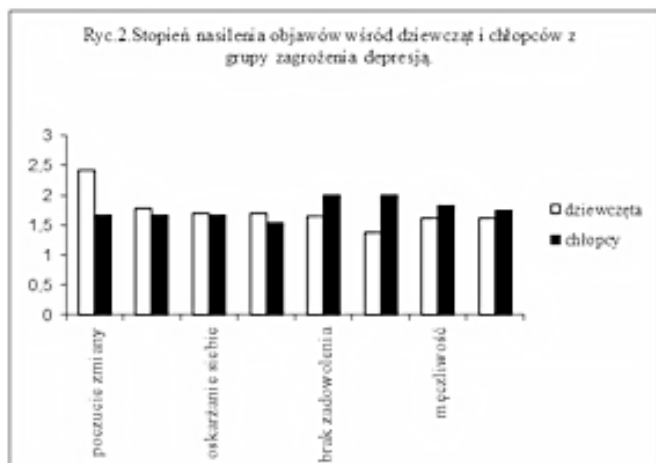
Może to być ważnym wskaźnikiem w planowaniu działań profilaktycznych wśród młodzieży, mających na celu ochronę zdrowia psychicznego, w tym również kształtowaniu umiejętności radzenia sobie z obniżonym nastrojem.

Planując przyszłe strategie zapobiegawcze, należy wziąć pod uwagę, iż w przypadku młodych ludzi najlepsze efekty daje terapia poznawcza, która jednocześnie najskuteczniej obniża ryzyko wystąpienia oraz nawrotów choroby. W jej wyniku wzrasta samoocena, która jest niezmiernie ważna z punktu widzenia prewencji. [1]

Zapobieganie tej chorobie wśród młodzieży jest jeszcze nowym wyzwaniem w zakresie terapii, jeśli jednak skuteczność programów prewencyjnych w oparciu o terapię poznawczą zostanie udowodniona, to będą one wyznaczać kierunek do dalszych działań.

Wnioski

1. Wśród nastolatków około 28% osób w wieku 13–15 lat wykazuje objawy depresyjne o różnym stopniu nasilenia.
2. Trzykrotnie więcej dziewcząt niż chłopców ujawnia symptomy nastrojów depresyjnych.
3. Do najczęściej wymienionych objawów wśród chłopców oraz dziewcząt należą: pesymizm, obniżony nastrój, poczucie niepowodzenia, drażliwość, zdenerwowanie.
4. Największym nasileniem charakteryzują się objawy: brak zadowolenia i przyjemności, znużenie, poczucie niepowodzenia, oskarżanie siebie za niepowodzenia, poczucie zmiany związane z własnym wyglądem.

Bibliografia

1. Elliot J., Place M. *Dzieci i młodzież w kłopotcie*, WSiP, Warszawa 2000, (185-201)
2. Padesky Ch., Greenberger D., *Umysł ponad nastrojem*, WUJ, Kraków 2004, (170-172)
3. Wolpert L. *Depresja – złośliwy smutek*, Muza SA, Warszawa 2001, (50-52, 80-82).

Dorota Bajur-Krawiecka

- Autorka jest psychologiem w Publicznej Szkole Podstawowej nr 3 w Busku-Zdroju oraz nauczycielem konsultantem w Powiatowym Ośrodku Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju

Z WIZYTĄ W SZKOLE POLSKIEJ IM. GUSTAWA HERLINGA-GRUDZIŃSKIEGO PRZY AMBASADZIE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W RZYMIE

Rozmowa z Danutą Stryjak – dyrektorką Polskiej Szkoły im. Gustawa-Herlinga Grudzińskiego przy Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie, założycielką Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Polskiego w Rzymie, pomysłodawczynią i inicjatorką portalu *Polonia to My*.

Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą to organ prowadzący obecnie 74 polskie szkoły przy placówkach dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej w 36 krajach. We wspomnianych placówkach szkoły podstawowej i liceum kształci się blisko 15 600 uczniów. Grono pedagogiczne łącznie we wszystkich 36 krajach liczy 570 nauczycieli.

P: Pozwoli Pani dyrektor, że rozpocznę rozmowę od osobistej refleksji.

Po całym dniu zwiedzania wiecznego miasta, słuchania języka włoskiego na gwarych rzymskich ulicach, zawitałam do Szkoły Polskiej w Rzymie. Moje wyobrażenie tego miejsca, jak się okazało, odbiegało od rzeczywistości. W momencie przekroczenia progu, poczułam się jak w... mojej szkole w Staszowie, w której na co dzień pracuję... Korytarze ozdobione patriotycznymi gazetkami, szkolny gwar polskiego języka, podręczniki, z których uczą się również moi uczniowie. Pani dyrektor jak to się robi? Jak tworzy się i zarządza kolebką polskości nad rzeką Tyber?

D.S.: Szkoła Polska im Gustawa Herlinga Grudzińskiego przy Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie jest polską placówką publiczną, która istnieje już 50 lat. Szkoła, zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 9 sierpnia 2019 z późn. zmianami, w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, realizuje uzupełniający plan nauczania w zakresie szkoły podstawowej i liceum. Prowadzimy także oddziały przedszkolne. Zajęcia w szkole odbywają się w języku polskim.

Uzupełniający plan nauczania oznacza, że uczniowie uczęszczają do włoskich szkół i realizują normalny tok kształcenia, natomiast w Szkole Polskiej w Rzymie program nauczania obejmuje przedmioty uzupełniające: język polski wiedzę o Polsce (przedmiot łączy treści z zakresu historii Polski, geografii Polski i wiedzy o społeczeństwie).

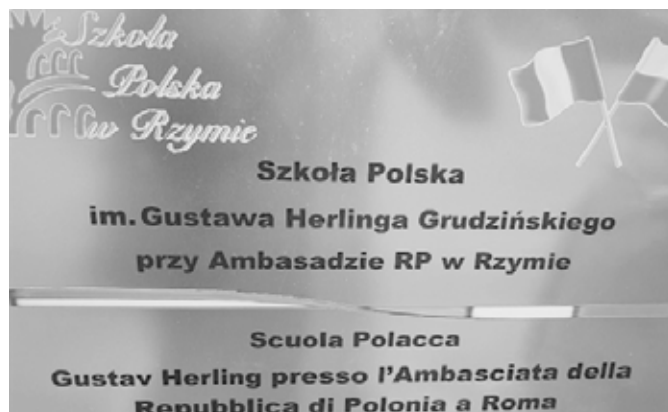
Po ukończeniu każdej klasy, zgodnie z polskim prawem oświatowym, uczniowie otrzymują polskie świadectwa promocyjne bądź świadectwa ukończenia szkoły. Rekrutacja do szkoły rozpoczyna się w połowie kwietnia, a kończy z końcem września każdego roku.

Jak się zarządza? Podobnie jak w każdej szkole w Polsce, czy innym kraju. Mamy statut i to on wyznacza najważniejsze cele zadania naszej placówki, realizujemy ramy programowe, kierunki polityki oświatowej państwa, ale przede wszystkim, i to pragnę podkreślić, dbamy o tożsamość narodową naszych uczniów.

P: Ile obecnie nauczycieli liczy grono pedagogiczne?

D.S.: W szkole zatrudnionych jest obecnie 12 nauczycielek. Jedenaście koleżanek zdobyło wykształcenie pedagogiczne w Polsce, jeszcze przed przybyciem do Włoch. Ich przyjazd do Rzymu nie miał nic wspólnego z pracą w naszej szkole. Ja natomiast przybyłam tu 15 lat temu specjalnie do pracy, ponieważ wygrałam konkurs na dyrektora, ogłoszony wówczas przez MEN. Zdecydowałam wówczas o zamianie funkcji dyrektora szkoły w Polsce na rzecz piastowania tej samej funkcji w Rzymie.

P: Piętnaście lat pracy na stanowisku dyrektora to piękny jubileusz. To wystarczający czas, by zrealizować wiele inicjatyw i pomysłów. Wiem, że było ich mnóstwo, proszę jednak wymienić te, które Pani zdaniem były szczególnie z różnych względów.

D.S.: Myślę, że wszystkie podejmowane działania, które zrealizowaliśmy, były potrzebne i ważne, gdyż każde z nich było odpowiedzią na potrzeby naszych uczniów i ich rodzin. Szkoła taka jak nasza, szkoła za granicą, oprócz najważniejszego dla każdej szkoły zadania jakim jest nauczanie, przekazywanie wiedzy, powinna starać się jednoczyć Polaków, rodziny mieszane żyjące w najbliższej okolicy. Nasi rzymscy koledzy, przyjaciele, włoskie rodziny często ze zdziwieniem przyglądają się naszej działalności, nazwijmy ją okołoszkolnej - my ciągle organizujemy uroczystości, festyny, spotkania, celebруемy małe, ale ważne święta np. Mikołajki, czy Andrzejki. Nie ma miesiąca w naszym szkolnym kalendarzu, żeby nie odbywało się coś innego niż tylko lekcje - spotkanie z pisarzem, karnawałowy bal, kiermasz wielkanocny, konkursy, piknik rodzinny, wycieczki itd.

Te wszystkie wyżej wspomniane działania podejmujemy dlatego, że szkoła polska ma również za zadanie integrować Polaków tu mieszkających. To w szkole rodzice naszych uczniów się odnajdują i zaprzyjaźniają. Proponując całym rodzinom różne aktywności, staramy się inspirować ich do działania. Przykład? Organizowaliśmy kiedyś konkurs, w którym nasi uczniowie mieli przygotować filmik, w którym pokażą swoją ulubioną polską bajkę z dzieciństwa. Proszę sobie wyobrazić kilkadziesiąt polsko-włoskich rodzin (bo tyle dostaliśmy filmików), wybierających w domu tę ulubioną bajkę, szukających rekwizytów, przygotowujących stroje, scenografię, kostiumy dla wszystkich członków ro-

dziny, również tych włoskojęzycznych, uczących się swoich kwestii. To były tygodnie pracy z polskim tekstem, który jednoczył całe rodziny.

Albo kolejna nasza wspólna zabawa: pod koniec roku szkolnego spotykamy się na pikniku rodzinnym na via Appia w Rzymie i pod drzewami oliwnymi w pobliżu słynnych katakumb urządzamy staropolskie zabawy. Czasem my nauczyciele sami nie wiemy, kto się lepiej bawi - rodzice czy uczniowie, grając np. w Raz, dwa, trzy, Baba-Jaga patrzy...

Nie potrafię powiedzieć zatem czy ważniejszy dla nas był wieloletni cykl konferencji metodycznych z udziałem wybitnych autorytetów w dziedzinie dwujęzyczności, czy jeden z festynów, konkursów czy pikników, o którym nasi uczniowie i rodzice długo będą pamiętać...

Dodatkowo, żeby mieć jeszcze większe możliwości wzbogacania życia szkoły, utworzyliśmy Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Polskiego, które powstało w 2010 roku, w odpowiedzi na potrzeby miejscowej Polonii. Stowarzyszenie zajmuje się propagowaniem języka i kultury polskiej w środowisku polskim we Włoszech. Od kilku lat prowadzi między innymi Polskie Przedszkole oraz kursy języka polskiego dla dzieci i dorosłych. Ponadto chciałabym wspomnieć o portalu *Polonia to My*. Idea jego powstania wzięła się z troski o naszych absolwentów. Zaczęliśmy się zastanawiać, jak do nich dotrzeć, jak ich nie stracić jako grupy. Dopóki chodzili do szkoły, polskość była pielęgnowana, później bywa różnie. Dlatego postanowiliśmy stworzyć dla nich portal *Polonia to My*, który sami prowadzą. Moim zadaniem, jako prezesa stowarzyszenia było napisanie projektu i znalezienie źródła finansowania, którym jest nasz wydział konsularny. Portal jest poszerzeniem działalności szkoły. Jest tworzony przez młodych Polaków, dla młodych Polaków. Inicjatywa okazała się trafiona. W listopadzie zorganizowaliśmy I Kongres Młodzieży Polonijnej, który odbył się w Rzymie. Zorganizowano warsztaty, szkolenia. Miała miejsce wymiana doświadczeń. Nie pozostaje nic innego, jak mieć nadzieję, że inicjatywa przetrwa i odbędą się kolejne spotkania kongresowe.

P: Działania, o których Pani wspomniała integrują polonię, wspierają relacje i dbają o krzewienie postaw patriotycznych wśród Polaków mieszkających w Rzymie, co jest wspaniałe. Wiem jednak, że szkoła wychodzi o wiele dalej, bo nie tylko opowiadacie o Polsce, ale także podróżujecie z uczniami do kraju ich pochodzenia, przodków?

D.S.: Rzeczywiście, bardzo cenimy sobie to, że został dla nas udostępniony program *Poznaj Polskę - kraj rodzinny*, bo uważamy, że wyjazd naszych uczniów do Polski jest podsumowaniem naszej pracy. Udało się zorganizować trzy wycieczki. Mimo listopadowej pogody, dzieci wróciły zachwycone! Zwiedziły Warszawę, Kraków, Poznań i Gniezno. Uczniowie są pod wielkim wrażeniem naszego kraju. Niektórzy wrócili pozytywnie zaskoczeni. Inni nawet myślą o studiach w Krakowie, gdyż poczuli, będąc w Polsce jej wartość i to, co zobaczyli, przypadło im do gustu! Odwiedzili, również polską szkołę i ocenili, że jest świetnie wyposażona, nowoczesna i przyjazna.

P: W Polsce niedawno zakończyliśmy semestr i trwają ferie zimowe. Czy nasi rodacy w Rzymie, również doświadczą tego przywileju?

Tak, w naszej szkole także zakończyliśmy semestr, jesteście świeżo po radzie klasyfikacyjnej. Jednak my kończymy I semestr i od razy rozpoczynamy II, nie mamy ferii. Podobnie jak w każdej szkole, również w szkołach polskich odbywają się wywiadówki, spotkania z rodzicami. Pandemia nauczyła nas organizowania spotkań online i rzeczywiście coraz częściej te spotkania mają charakter interaktywny, co wynika także z faktu logistycznego. Nie jesteśmy szkołą rejonową. Uczniowie i ich rodziny mieszkają w różnych częściach Rzymu, więc wspólnie uznaliśmy, że jeżeli chodzi o tego typu spotkania, to jest to idealne rozwiązanie, by zgromadzić w jednym czasie jak najwięcej rodziców. Mamy wtedy możliwość organizacji spotkania późnym wieczorem, kiedy rodzice już wrócą z pracy i my zakończymy naszą pracę, a pracujemy do 20.00 wieczorem.

Wspomniany przeze mnie fakt wirtualnych spotkań, to na pewno duży plus, ale zauważam tu pewne realne zagrożenie, którego poniekąd doświadczaliśmy jako szkoła. To pandemia spowodowała, że przerwały nam się naprawdę fantastyczne relacje z rodzicami, które mieliśmy. Bardzo długo był zakaz pracy, następnie byliśmy jednym z pierwszych krajów, który zaczął pracować online. Faktem jest, że kolejny rok po pandemii, był chyba najtrudniejszym dla nas czasem pracy zawodowej, kiedy w zasadzie co tydzień był nowy plan lekcji i zastanawianie się, kto przyjdzie, a kto nie, by wiedzieć, jak zorganizować zajęcia. I niestety nie zdołaliśmy nawiązać tak dobrych relacji z rodzicami, które to relacje powodują, że rodzice czują się tak silną grupą, że zostają tutaj do końca edukacji ze swoimi dziećmi jako grupa.

Dla przykładu obecna klasa czwarta licealna (przygotowująca się do studniówki) przetrwała prawie w niezmiennym składzie od pierwszej klasy szkoły podstawowej. Dlaczego? Dlatego, że oni utworzyli grupę, zaprzyjaźnili się i to jest nasz ogromny sukces pedagogiczny. Te przyjaźnie zwłaszcza nawiązane w środowisku polskim, są dla nich czasami przeważające i to jest też powód, dla którego wielu uczniów rozpoczyna naukę w naszej szkole. Inaczej mówiąc, powodem jest potrzeba przynależności narodowej, zwłaszcza wśród osób urodzonych i wychowanych w Polsce. Analogicznie, obecna czwarta i piąta klasa szkoły podstawowej są to osoby, które były w edukacji wczesnoszkolnej, kiedy uczyły się online. Widzimy po liczbie dzieci w tej klasie, że zapłaciliśmy cenę za pandemię. Zabrakło realnej relacji z rodzicami. Przyprawiając od najmłodszych lat dzieci do szkoły, rodzice poznają się, zaprzyjaźniają, często odkrywają, że pochodzą z tych samych regionów Polski. Czas pandemii uniemożliwił spontaniczne spotkania i rozmowy na szkolnym placu w oczekiwaniu na swoje pociechy. Bardzo nad tym ubolewam jako dyrektor, gdyż zależy mi na aktywnym udziale rodziców w życiu placówki, gdyż bez nich, my jako szkoła nie istniejemy! Bez zaangażowania i podjęcia decyzji, że posyłają dziecko do szkoły, która jest nadobowiązkowa, dzieci nie uczęszczałyby tu. To jest druga szkoła, pierwszą jest szkoła włoska. Poza tym bez kontaktu z rodzicami to miejsce nie byłoby szkołą, tylko czymś w rodzaju kursu językowego, a przecież chodzi o coś zupełnie innego.

P: W jakim wieku uczniowie mogą rozpocząć naukę?

D.S.: Tak jak wspomniałam wcześniej, prowadzimy przedszkole, więc naukę u nas można rozpocząć już w wieku przedszkolnym. Natomiast zdarzają się i takie sytuacje, gdy do szkoły przychodzą zapisać się po raz pierwszy uczniowie piętnastoletni, czy szesnastoletni, którzy nie mówią w ogóle po polsku i my ich przyjmujemy. Jest to bardzo przykra sytuacja, na którą nie mamy wpływu bezpośrednio. To nie jest krytyka z mojej strony. Ja nie oskarżam rodzin, każda sytuacja jest inna. Czasami po prostu wcześniej się nie dało i tyle. Bardzo cieszymy się, gdy taki uczeń, który przychodzi późno, po jakimś czasie zaczyna się utożsamiać z grupą, czuje się częścią szkoły, zaczyna mówić po polsku i odnajduje swoją tożsamość.

P: Dlaczego zatem, mimo późnego wieku, niektórzy decydują się na rozpoczęcie nauki w polskiej szkole?

D.S.: W pewnym momencie swojego życia odczuwają dyskomfort, brakuje tzw. przysłowiowej *drugiej nogi*, gdyż nie są w stanie skomunikować się z kuzykami z Polski, babcią, wujkami. Czasem pojawia się pomysł, żeby wrócić do Polski na stałe lub na studia. I tak naprawdę często to główny powód, że trafiają do nas. A później z reguły okazuje się, że poznają kolegów, wchodzą w relacje koleżeńskie i tu pozostają, - *bo tu jest fajnie* - jak sami mówią:) To jest naprawdę wielką radością móc obserwować rodzenie się w ich umysłach i sercach tożsamości narodowej, poczucia przynależności. Tak, oni są Włochami, jednak także Polakami i dopiero pogodzenie tych dwóch narodowości w jednym człowieku, niektórym uczniom pozwala zdefiniować siebie i określić kim są.

P: Dlaczego zatem jedne rodziny posyłają dzieci do polskiej szkoły, a inne nie decydują się na taki krok czasem w ogóle?

D.S.: To jest bardzo, bardzo poważny problem na książkę naukową. Dlaczego jedni podejmują decyzję o tym, by mieszkając od dwudziestu, czy dwudziestu pięciu lat za granicą trwać przy tej polskości i czuć się jej częścią, a inni dobrowolnie rezygnują z możliwości kontaktu z językiem i kulturą polską? Czasem decyduje o tym sytuacja życiowa, odległość, a czasem zapewne niskie poczucie patriotyzmu. Staramy się nikogo nie oceniać, to nie nasza rola. Moje doświadczenie zawodowe pokazuje, że Polacy tu mieszkający potrzebują takiego miejsca, jakim jest ta szkoła. Czujemy się potrzebni jako kadra pedagogiczna, o czym rodzice mówią nam wprost. Nie będę ukrywała, że ważne jest dla nas – nauczycieli - to poczucie zawodowego spełnienia.

Zupełnie inna dyskusja jest przy tzw. „drugiej generacji”. Wczoraj w jednej z licealnych klas, podczas lekcji na temat Wielkiej Emigracji, zapytałam uczniów, czy są emigrantami? Wszyscy popatrzyli na mnie ze zdziwieniem i odpowiedzieli z przekonaniem, że oni nie są emigrantami, że emigrantami to ewentualnie byli ich rodzice, a nie oni. Przekonywali mnie, że są stąd, gdyż tu się urodzili. No właśnie, ale jeśli kiedyś ich rodzice podejmą decyzję, o powrocie do Polski, to wtedy emigrantami będą ich dzieci. Bo przecież dla nich to nie będzie powrót, to będzie... no właśnie co? Ten, skądinąd poważny problem, poruszyła w swojej pracy pt. „(Nie-)powroty” prof. Halina Grzymała-Moszczyńska. To są naprawdę poważne dylematy, na które również przygotowuje-

my uczniów, uświadamiając im, że można połączyć dwie tożsamości. Wyjaśniamy, czym jest emigracja i jak sobie z nią radzić.

P: Co jest istotne w funkcjonowaniu polskich szkół w ogóle, oprócz tego, co już wybrzmiało w rozmowie?

D.S.: Chciałabym podkreślić, że nie ma polskiej szkoły bez wspierania dwujęzyczności. Nie istnieje w naszej sytuacji inna możliwość. Ponad dziewięćdziesiąt procent uczniów, to są uczniowie tutaj urodzeni. Mamy uczniów z rodzin tzw. polsko-polskich, polsko-włoskich, polsko-czeskich, itp. Ci ostatni uczniowie chodzą do obowiązkowej szkoły włoskiej, a ponadto jeszcze do dwóch szkół: polskiej i czeskiej. Ta dwujęzyczność to jest też wyjaśnianie rodzicom, że naszym zadaniem nie jest, mówiąc kolokwialnie, przerabianie ich dzieci na Polaków. My doskonale zdajemy sobie sprawę, że te dzieci są zanurzone w kulturze włoskiej. Dla nich często język polski nie jest językiem ojczystym, tylko językiem dziedziczonym, drugim. Należy ten fakt uznać i szanować. Przez długi czas, tutaj w Rzymie, organizowałam konferencje na temat dwujęzyczności. Zastanawialiśmy się, co jest pierwsze, czy pierwsza jest tożsamość, która powoduje, że uczniowie tu trafiają, czy język? Czy mamy zacząć od uczenia języka i poprzez język wzbudzić tożsamość? A może inna metoda okaże się skuteczniejsza? Jeśli inna, to jaka? Dziś wiem, że nie ma jasnej i jednej odpowiedzi na to pytanie. Każdy przeżywa swój rozwój osobisty inaczej.

P: Czy dzieci z rodzin polskich mają łatwiej w zaklimatyzowaniu się w szkole niż uczniowie z rodzin, gdzie jedno z rodziców nie jest Polakiem?

Nie jest to reguła. Wszystko tak naprawdę zależy od cech indywidualnych dziecka.

My w naszej szkole oczywiście bardzo szanujemy drugą narodowość naszych uczniów. Zawsze podkreślamy, że są nie tylko Polakami, ale również Włochami. Zapraszam na małą wycieczkę...

Wychodzimy z gabinetu i przemierzamy długi korytarz, by po chwili znaleźć się w sali lekcyjnej, na ścianie której zauważam flagi: jedną polską, a drugą włoską. Klasa liczy kilkanaścioro dzieci w wieku ośmiu, może dziewięciu lat. Za biurkiem w otoczeniu pięknego fortepianu spostrzegam uśmiechniętą nauczycielkę, która wita nas skinieniem głowy. Speoszona niepewnie mówię:

- Dzień dobry.

- Dzień dobry – odpowiadają piękną polszczyzną mali uczniowie.

- Dzień dobry – powtarza Pani dyrektor z uśmiechem, po czym dodaje:

- Chciałam zapytać, czy są w tej klasie Polacy?

- Taaaak! – chóralnie odpowiadają pewnym głosem uczniowie i podnoszą małe rączki ku górze..

- A czy są w tej klasie Włosi? - dopytuje dalej po chwili.

- Taaaak! – równie pewnie artykułują uśmiechnięte dzieciaki.

P: Powyższa sytuacja pokazuje, że szkoły, takie jak ta, mają ogromną misję do spełnienia. To musi być ogromna odpowiedzialność i konieczność posiadania umiejętności pracy w środowisku wielokulturowym, co chyba nie jest najłatwiejsze?

D.S.: Pracując w placówce takiej jak nasza, należy mieć poczucie misji, bez dwóch zdań. Odpowiedzialność jest duża, gdyż mamy do spełnienia, oprócz aspektu podstawowego – edukacyjnego, jeszcze aspekt często psychologiczny, czasem ważniejszy od tego dydaktycznego. Mam ogromne poczucie odpowiedzialności. Niezwykle ważne dla każdego dyrektora jest otaczanie się właściwymi współpracownikami. Mam to szczęście współpracować ze wspaniałymi nauczycielkami, które są oddane pracy, doskonale rozumieją misję szkoły i zawsze mogę na nich polegać, a one mam nadzieję, również na mnie.

W wypełnianiu naszych obowiązków bardzo pomocna jest Polska Ambasada w Rzymie. Od lat współpracujemy i jest to na pewno z wielką korzyścią dla uczniów naszej szkoły. Teraz właśnie jesteśmy świeżo po studniówce, która odbyła się, dzięki uprzejmości Polskiej Ambasady w Rzymie, kolejny już raz w jej siedzibie. Niezmiernie pomocne w pracy są akcje i działania organizowane przez organ prowadzący – Ośrodek Wspierania Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG), a także Polonijne Centrum Nauczycielskie (PCN).

P: Wspomniała Pani dyrektor o studniówce. Jednak jeśli chodzi o maturę, to sprawa wygląda nieco inaczej?

D.S.: Tak studniówka to ważne wydarzenie dla całej społeczności szkolnej. Wszyscy przygotowujemy się do niej przez wiele tygodni. Jednak mimo że kultywujemy zwyczaj balu studniówkowego, to nasi uczniowie nie zdają polskiej matury. Młodzież przystępuje do matury włoskiej. Jest ona wystarczająca, by zrealizować plany edukacyjne uczniów. My przygotowujemy dla naszych absolwentów wewnętrzne egzaminy, które mają pokazać drogę, którą przeszli. Jest to takie symboliczne zamknięcie cyklu nauki.

Tutaj wspomnę o programie „Moja biało-czerwona”. Zgodnie z nim uczniowie tworzą krótkie etiudy, filmiki, w których mają zamieścić informacje, czym dla nich jest „Moja biało-czerwona”. To jest tak wzruszające, że brak mi słów... Na samą myśl w oku kręci się łezka... Owoce ich pracy pokazują jak ważna jest dla nich Polska, że to jest też dla nich Ojczyzna...

P: Czyli tożsamość polska jest zachowana?

D.S.: Jest, bo gdyby nie była, to Oni by tutaj nie byli! Przeprowadzają ich rodzice, gdy są mali, ale gdy dorastają, sami chcą tu uczyć się i zostają do końca, dlatego, że chcą...I to jest dla mnie jako dyrektora największa nagroda i powód do radości!

P: Na koniec jeszcze słówko o patronie. Gustaw Herling-Grudziński urodzony w Kielcach, emigrował do Rzymu, Neapolu, pisarz, eseista, wybitny krytyk. Walczył w bitwie pod Monte Casino, za co otrzymał Order Virtuti Militari. Przez wzgląd na traumatyczną biografię, pobyt w obozach pracy, to zacytuj, ale jednak trudny patron zwłaszcza dla najmłodszych uczniów?

Gustaw Herling-Grudziński jest patronem naszej placówki już ponad dwadzieścia lat.

Jego bohaterskie życie, związki z Rzymem, Neapolem i to, że był emigrantem, sprawia, że to patron, którego uczniowie podziwiają. Czy jest trudnym patronem? Myślę, że to wszystko zależy od sposobu przekazania i selekcji treści dostosowanych do wieku uczniów. Walka pod Monte Casino, czy doświadczenie migracji, tak bliskie naszym uczniom, powodują, że Grudziński jest im bliski. Uczniowie w klasach starszych dowiadują się o ży-

ciu w obozach, głodówkach i innych wstrząsających faktach zawartych na kartach książki „Inny świat”. Nasz patron to reprezentant polskiej polonii, która przybyła tu po II wojnie. Jego córka Marta Herling bardzo dba o spuściznę ojca i współpracuje z nami. Dla mnie Grudziński to przede wszystkim wielki patriota i wzór do naśladowania.

P: W imieniu swoim i Buskiego Kwartalnika Edukacyjnego dziękuję za wspólną i inspirującą rozmowę. Zapraszamy i zachęcamy do odwiedzenia Kielc i pięknych świętokrzyskich okolic – regionu pochodzenia patrona Polskiej Szkoły w Rzymie, a naszego krajana. Było mi bardzo miło!

D.S.: Dziękuję, mnie również. Mam nadzieję do zobaczenia!

Z Danutą Stryjak rozmawiała
Dorota Bajaur-Krawiecka

Lidia Soja

- Autorka jest nauczycielem w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wiślicy oraz nauczycielem doradcą metodycznym w Powiatowym Ośrodku Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju

SENSORYKA PLASTYCZNA – SENSOPLASTYKA – KREATYWNE BRUDZENIE SIĘ

Sensoryka to dziedzina nauki, która bada, w jaki sposób ludzie wchodzą w interakcje ze swoim środowiskiem. Łączy ona aspekty neuronauki, psychologii i fizjologii, aby zbadać sposób, w jaki odbieramy informacje z otoczenia i wykorzystujemy je do kierowania naszego zachowania.

SENSORYCZNY, czyli doznawany za pomocą zmysłów.

SENSORYKA – UCZTA DLA ZMYŚŁÓW

SENSORYKA najczęściej jest używana w odniesieniu do stymulacji sensorycznej, czyli bodźcowania układów zmysłowych. Rozwój sensoryczny u dzieci jest jednym z najważniejszych aspektów wczesnego dzieciństwa. Pomaga im poznawać otoczenie, sprawnie nabywać wiadomości i umiejętności. To zapewnienie dziecku takich warunków, w których jego zmysły otrzymają odpowiednią dawkę stymulacji, płynącej najlepiej z naturalnych, codziennych aktywności i zabaw sensorycznych. Sensoryka jest w zasięgu każdego z nas. Przy odrobinie czasu i chęci jesteśmy w stanie stymulować zmysły naszego dziecka w każdych warunkach: domowych, placu zabaw, lesie, przedszkolu, itd.

INTEGRACJA SENSORYCZNA to możliwość rejestracji informacji ze świata zewnętrznego przez

nasze narządy zmysłu, następnie ich przetwarzanie przez ośrodkowy układ nerwowy oraz ich wykorzystanie do działania, której jest celowe.

...„Codziennie bodźce są nam dostarczane przez środowisko, w którym żyjemy, przez otaczający nas świat. Bodźce te, które docierają z ciała i środowiska do naszego centrum dowodzenia, czyli do mózgu, musi przechwycić, przyswoić i odpowiednio zareagować. I wszystko jest ok, jeśli nic nie stoi na przeszkodzie w przepływie bodźców. Gorzej, jeśli coś idzie nie tak, coś się nie zająbia o siebie. Wtedy możemy powiedzieć o zaburzeniach integracji sensorycznej. Mózg odbiera bodźce, ale nie może ich odpowiednio przetworzyć i zareagować...”

Zaburzenia integracji sensorycznej mogą wpływać:

- na uczenie się - sposób przyswajania wiedzy,
- na zachowanie dziecka - niezdolność i niegrzeczność,
- na rozwój emocjonalny,
- na rozwój społeczny.

Dziecko, które nie wie, co się z nim dzieje i dlaczego zachowuje się tak, a nie inaczej będzie miało problem z nawiązaniem stałych więzów z rówieśnikami i z kontrolowaniem emocji.

Sensoryka jest niezbędna dla prawidłowego rozwoju. Świadoma stymulacja sensoryczna pomaga w pełniejszym rozwoju dziecka. Proste zabawy i aktywności wpływają na napięcie mięśniowe, równowagę, integrację sensoryczną, rozwój mowy, postrzeganie świata jako przyjaznego i ciekawego, poczucie sprawstwa i własnej wartości.

Trzy główne rodzaje bodźców sensorycznych:

- wzrokowe, słuchowe, dotykowe.

Aby mózg mógł prawidłowo funkcjonować, musi być w stanie przetwarzać wszystkie trzy rodzaje bodźców.

SENSOPLASTYKA - PLASTYKA SENSORYCZNA to kreatywne brudzenie. To zajęcia plastyczne mające na celu pobudzić wszelkie możliwe zmysły. Plastyka sensoryczna to mnogość faktur, tekstur, smaków, konsystencji oraz cała paleta barw.

Podczas zajęć wszystkiego można dotknąć, wszystkiego skosztować, spróbować, łączyć, a dodatkowym plusem jest fakt, że sensoplastyka opiera się na wykorzystaniu technik arteterapeutycznych – działania sensoplastyczne sprzyjają relaksacji.

Sensoplastyka to plastyczne zajęcia rozwojowe, które polegają na wspieraniu samodzielności i kreatywności dzieci i młodzieży. SENSOPLASTYKA jest nowatorską metodą, której autorem jest Izabela Stefańska. To zajęcia przeznaczone dla najmłodszych dzieci, ale nadają się dla każdego – od niemowląt po ludzi w podeszłym wieku. Wpływają na optymalny rozwój całego organizmu i stymulację wszystkich zmysłów jednocześnie: węchu, wzroku, dotyku, słuchu i smaku.

Z jednej strony to zajęcia bardzo atrakcyjne i kreatywne, a z drugiej – intensywnie stymulujące rozwój dziecka.

Stymulując receptory, wpływamy na rozwój połączeń nerwowych w mózgu. Im jest ich więcej, tym „łatwiej” nam się myśli, tym sprawniej przebiegają wszelkie procesy analizy i syntezy w umyśle małego i starszego dziecka. Mózg dziecka potrzebuje różnorodnych bodźców, żeby mogły tworzyć się liczne połączenia pomiędzy neuronami. Im więcej tych połączeń, tym dziecko lepiej funkcjonuje, pamięta, spostrzega, uczy się siebie i otaczającego świata. A to dlatego, ponieważ mózg uczy się na podstawie doświadczeń. Okresem największej neuroplastyczności mózgu człowieka są właśnie pierwsze trzy lata życia i okres przedszkolny. Jest to czas szczególnej wrażliwości na bodźce sensoryczne, które są wręcz konieczne do prawidłowego rozwoju. Bez nich,

dziecko nie ma szans nauczyć się samego siebie oraz świata zewnętrznego. A braków stymulacji sensorycznej z tego okresu, nie da się potem tak łatwo nadrobić.

Celem SENSOPLASTYKI jest wspieranie rozwoju umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami oraz zdolności do współpracy, porozumiewania się z innymi i działania w grupie.

SENSOPLASTYKA wpływa na wiele aspektów rozwoju dzieci:

- wspiera rozwój zmysłów,
- wspomaga budowanie ich świadomości ciała i przestrzeni,
- dba o usprawnienie ruchowe, manualne (doskonalenie precyzji dłoni, ćwiczenie mięśni dłoni),
- wpływa na rozwój mowy (ośrodki w mózgu odpowiedzialne za mowę są usytuowane blisko ośrodków odpowiadających za małą motorykę – czyli pracę dłoni),
- poprzez wspólne działania pogłębia nasz kontakt emocjonalny z dziećmi – buduje w ten sposób ich poczucie bezpieczeństwa,
- wspomaga kreatywność, ekspresję twórczą oraz twórcze działanie,
- wspomaga rozwój poznawczy oraz związki przyczynowo–skutkowe,
- uczy czerpania satysfakcji z twórczego działania,
- kształtuje elastyczne podejście do świata,
- uczy współdziałania w dążeniu do wspólnego celu,
- pobudza innowacyjne pomysły i działania,
- uczy dzielenia przestrzeni z innymi ludźmi,
- wzmacnia wiarę we własne możliwości i umiejętności,
- dzieci nadpobudliwe uczą się wyciszać emocje,
- dzieci apatyczne rozbudzają się, mają motywację do działania – twórczego tworzenia.

PLASTYKA SENSORYCZNA TO:

- samodzielna praca,
- uwalnianie ekspresji twórczej,
- eksperymentowanie mieszaniem różnych barwników, materiałów,
- satysfakcja i radość z podjętej próby,
- poznawanie nowych form plastycznych,
- porzucanie utartych schematów,
- elastyczne podejście do zmian i innowacji.

ZASADY PRACY Z DZIEĆMI

- Zajęcia opieramy na ekologicznych i biodegradowalnych materiałach plastycznych, które przygotowujemy z łatwo dostępnych artykułów spożywczych,
- Materiały mają być bezpieczne dla dzieci,
- Nie ma planu, harmonogramu zajęć, każdy może robić „co chce” i w jakim czasie chce,
- Na początku warto ustalić zasady np. nie przeszkadzamy innym, z „brudnej sali” wychodzimy po „ogarnięciu się”, itp.

ORGANIZACJA PRZESTRZENI

- wyznaczmy przestrzeń do zabawy,
- zabawa przy stolikach pokrytych folią,
- zabawy na chronionej folią podłodze lub na ziemi albo na trawie.

PRODUKTY DOPASOWANE DO WIEKU DZIECKA

- używanie wyłącznie bezpiecznych produktów spożywczych,
- zwracamy uwagę na alergię dzieci, nietolerancje produktów.

BRUDNE DZIECI – SZCZĘŚLIWE DZIECI

- zabawa w ubraniu możliwym do pobrudzenia,
- nie ubieramy dzieci w stroje ochronne, żeby nie sugerować im, że muszą unikać zabrudzenia,
- akceptowanie niechęci do brudzenia się,
- można brudzić się do woli!
- można boso, bez skarpet – dodatkowe odbiór wrażeń.

CZAS I PODEJŚCIE

- pozwalamy dzieciom decydować, nie nalegamy,
- pełna dowolność uczestnictwa,
- do niczego nie przymuszamy, nie pospieszamy,
- nie pracujemy rękami dziecka,
- nie wydajemy uczestnikom poleceń, prowadzący zadaje im pytania,
- po zakończeniu zabawy warto zaangażować dzieci do sprzątnięcia, co może być kolejnym elementem sensorycznym, który kształtuje u dziecka nawyk porządkowania rzeczy po sobie.

Zabawy sensoplastyczne powinny odbywać się pod nadzorem osoby dorosłej. Właściwie każda aktywność plastyczna dziecka to zabawa sensoryczna.

Materiały do zabaw sensorycznych: folia malarzka do ochrony podłogi, miski, foremki, wałki, lejki, obrusy papierowe, papier malarski, mąka ziemniaczana, pszenna i kukurydziana, kasza, nasiona, makarony, oleje, woda, barwniki spożywcze, przyprawy, aromaty. Gotowe produkty: Ciasto Plasto Amos, Amos – Puszysta Chmurka, Magiczny Piasek Brokatowy (Fiorello), Magiczny Piasek Brokatowy, Hydrożel.

Masy plastyczne do samodzielnego przygotowania:

PUCHATY SLIME (glutek)

- 3 łyżki przezroczystego kleju w płynie,
- 3 łyżki pianki do golenia,
- aktywator slime/ płyn do soczewek,
- brokat.

KOLCZASTY GLUTEK

- 3 łyżki przezroczystego kleju w płynie,
- 2 płaskie łyżki sody oczyszczonej,
- płyn do soczewek,
- ryż/groch/soczewica/kulki styropianowe.

ROZCIĄGLIWIY SLIME

- 3 łyżki przezroczystego kleju,
- barwnik (spożywczy)/farba,
- 2 łyżki wody,
- 3 łyżki pianki do golenia,
- płyn do soczewek.

PIANKOWA MASA

- mąka ziemniaczana (około 5-6 łyżek),
- barwnik w proszku,
- ekologiczny płyn do naczyń,
- pianka do golenia.

ZABAWY Z HYDROŻELEM

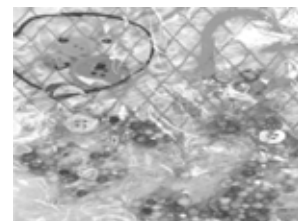
- ciepło/zimno,
- chowanie zwierzątek/szkiełek/piłeczek,
- łowienie rybek/żabek,
- łowienie zagadek,
- zmiana struktury.

SENSORYCZNY WORECZEK

- woreczek strunowy,
- żel do włosów,
- cekiny/guziki/brokat...

SENSORYCZNY WORECZEK (inne wersje)

- koszulka na dokumenty + pianka do golenia + barwniki,
- pofarbowany żel,
- woreczek + farby = rysunek,
- woda z olejem,
- folia bąbelkowa do stemplowania zamiast pędzla.

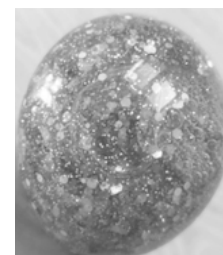
BUTELKI SENSORCZNE

- plastikowe butelki,
- woda/olej/gliceryna/oliwka dla dzieci/pofarbowana woda,
- cekiny/brokat/muszelki/,
- pompony...

ŻELATYNOWY GNIOTEK

- przezroczysty balon,
- cekiny/brokat,
- żelatyna (ok. 3 łyżki) + ciepła woda (ok. 200 ml),
- pompka do balonów.

ZIMNY ŚNIEG

- 8 opakowań sody oczyszczonej,
- pianka do golenia,
- 2 łyżki skrobi oraz barwniki (opcjonalnie).

Do miski wsypujemy sodę i dodajemy piankę, mieszając razem wszystkie składniki. Już w trakcie mieszania dziecko poczuje, że masa jest chłodna. Po zagnieceniu masy wstawiamy nasz śnieg do lodówki na 30 minut. Po tym czasie sztuczny śnieg jest zimny i ma doskonałą konsystencję do zabawy.

PIASEK KINETYCZNY

- 8 szklanek mąki kukurydzianej,
- 1 szklanka oleju jadalnego lub oliwki dla dzieci,
- barwniki (opcjonalnie),
- muszelki, kamyki, skarby (opcjonalnie).

Masa może być bardziej lub mniej sypka – w zależności od ilości oleju, którą możemy sami regulować. Dzięki olejowi nasz „piasek” jest ciągle mokry i można nawet zbudować zamek, robić babki lub odbijać inne kształty. Do „piasku” można także wrzucić muszelki i inne skarby, które dzieci będą odkrywać.

MASA AKSAMITNA

- szklanka mąki ziemniaczanej,
- odżywka do włosów,
- łyżka oliwki lub oleju (opcjonalnie),

- barwniki lub sól kosmetyczna (opcjonalnie).
- Masa jest aksamitna w dotyku, a jednocześnie pięknie pachnie. Składniki bardzo powoli mieszamy, dodając ich po trochu. Wyrabiamy do momentu, aż po jakimś czasie przestanie się kleić. Warto wybierać odżywki o intensywnym zapachu, można dodać barwniki, cekiny, brokat lub inne sypie produkty, które sprawią, że masa będzie miała bardziej chropowatą fakturę.

BIBLIOGRAFIA

- *Psychologia twórczości*, E. Nęcka, Gdańsk 2001, Bielsko-Biała 2018
- *W co się bawić w deszczu, śniegu, błocie*, F. Danks, J. Schofield, Warszawa 2015
- *101 ćwiczeń, gier i zabaw dla dzieci z autyzmem, zespołem Aspergera i zaburzeniami Integracji Sensorycznej*, T. Delaney, Gdańsk 2016
- *Gry i zabawy we wczesnej interwencji. Ćwiczenia dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i przetwarzania sensorycznego*, B. Sher, Gdańsk 2017
- *Integracja sensoryczna przez cały rok*, M. Charbicka, Warszawa 2017
- *Sensorycznie każdego dnia. Propozycje zajęć dla dzieci z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego*, Ch. Meier, J. Richle, Gdańsk 2018
- mojedziecikreatywnie.pl

INNOWACJA PEDAGOGICZNA W SAMORZĄDOWYM PRZEDSZKOLU W WIŚLICY

Innowacja pedagogiczna to każde nowatorskie rozwiązanie programowe, organizacyjne lub metodyczne, mające na celu poprawę jakości pracy szkoły/placówki. Innowacja to: robienie czegoś innego lub robienie czegoś inaczej. Każda innowacja jest zmianą, lecz nie każda zmiana jest innowacją.

Innowacja powinna mieć jasno określony oczekiwany efekt, jaki można dzięki niej uzyskać, zawierać przemyślany harmonogram działań i czynności, zapewnione potrzebne zasoby, ludzi i środki oraz określony zestaw narzędzi do ewaluacji wprowadzonej zmiany. Wymaga wiedzy, pomysłowości, wytrwałości i zaangażowania.

Z uwagi na to, że innowacje można podzielić na programowe, organizacyjne i metodyczne, a każda z nich ma inne cechy, już na początku należy dokładnie nazwać, w który rodzaj wpisują się wprowadzone zmiany.

Innowacje programowe najczęściej dotyczą modyfikacji programu nauczania (bez naruszania podstawy programowej), realizacji programu autorskiego, integrowania nauczania wokół bloków edukacyjnych.

Innowacje organizacyjne obejmują struktury działań pedagogicznych, które polegają na zmianie liczby uczniów w klasie, wprowadzeniu zmiany czasu trwania lekcji, tworzeniu zespołów problemowych w szkole, prowadzeniu zajęć we współpracy z innym specjalistą, organizacji klasopracowni, form współpracy szkoły z innymi instytucjami w zakresie wspierania rozwoju uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Mogą obejmować zmiany planu, zadań i ról ucznia i nauczyciela oraz relacji zachodzących między nimi.

Innowacje metodyczne dotyczą najczęściej zmian w procesie nauczania-uczenia się w zakresie stosowania nowych metod i form pracy z uczniem, warsztatu pracy nauczyciela, prezentacji materiału, utrwalania lub sprawdzania wiadomości i umiejętności, sposobu sprawdzania efektywności nauczania oraz kontroli osiągnięć uczniów.

W roku szkolnym 2022/2023 w Samorządowym Przedszkolu w Wiślicy realizowana będzie innowa-

cja pedagogiczna o charakterze programowo-metodycznym „Święta nietypowe - dni kolorowe”.

CHARAKTERYSTYKA INNOWACJI

Innowacja pedagogiczna „Święta nietypowe - dni kolorowe” zgodna jest z podstawą programową kształcenia ogólnego dla przedszkoli i szkół podstawowych (Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. z 2017 r., poz. 356) oraz oparta na rozszerzonych treściach edukacyjnych zawartych w realizowanym w Samorządowym Przedszkolu w Wiślicy programie J. Wasilewskiej „Drużyna marzeń. Program wychowania przedszkolnego”, wydawnictwa WSiP 2021.

Głównym celem innowacji „Święta nietypowe - dni kolorowe” jest podejmowanie różnorodnych działań dotyczących poznawania, nazywania kolorów, zabaw z kolorami. Działania te będą realizowane podczas wybranych nietypowych uroczystości przedszkolnych.

Punktem wyjścia do opracowania innowacji pedagogicznej „Święta nietypowe - dni kolorowe” były osobiste doświadczenia w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym. W roku szkolnym 2021/2022 obchodziłam raz w miesiącu z dziećmi z grupy 4-latów jedno nietypowe święto. Zajęcia te sprawiały dzieciom ogromną radość. Widząc uśmiech, zaciekawienie na twarzach dzieci oraz ich wielkie zaangażowanie podczas różnorodnych działań, postanowiłam opracować i wdrożyć na terenie mojej placówki innowację pedagogiczną „Święta nietypowe - dni kolorowe”. Ponadto opierałam się na opinii rodziców, którzy chwalili podejmowane przeze mnie działania dotyczące świętowania dni nietypowych w grupie ich dzieci. Często słyszałam na korytarzu, jak dzieci

pytały rodziców, jakie święto będzie obchodzone w danym miesiącu. Informacje na ten temat rodzice pozyskiwali z tablicy ogłoszeń.

Innowacja pedagogiczna „Święta nietypowe - dni kolorowe” uatrakcyjni pracę z dziećmi, a także będzie sprzyjać ich wszechstronnemu rozwojowi.

Treści edukacyjne zostały dostosowane do możliwości intelektualnych 4-latków i tak dobrane, aby rozwijały myślenie, aktywność twórczą, wyobraźnię, współdziałanie.

Innowacja ma charakter otwarty - jej treści będą mogły być rozszerzane w zależności od zainteresowań dzieci.

Realizacja innowacji będzie trwała od października 2022 roku do maja 2023 roku. Raz w miesiącu będą organizowane zajęcia w danym kolorze, które będą związane z obchodami nietypowego święta. W związku z tym w danym dniu dzieci będą mogły ubrać się na odpowiedni kolor (mogą być również elementy ubioru). Dzieci zostaną zaznajomione z historią powstania danego święta, wysłuchają tekstów literackich, piosenek, ciekawostek przyrodniczych związanych tematycznie z obchodzonym dniem, będą uczestniczyć w zabawach badawczych, ruchowych. Podsumowaniem dnia będzie praca plastyczna wybraną techniką z zachowaniem tematyki obchodzonego święta oraz odpowiednim kolorem.

Zajęcia przeprowadzane będą w salach, na placu zabaw, podczas wycieczek do parku. Samorządowe Przedszkole w Wiślicy posiada odpowiednie warunki organizacyjne niezbędne do realizacji planowanych działań innowacyjnych. Sale są przestronne, umożliwiają prowadzenie różnych działań, doświadczeń i zajęć. Dzieci mogą w nich pracować swobodnie, wykonując zadania zarówno indywidualnie, grupowo, jak i zespołowo. Do realizacji programu innowacji pedagogicznej zostaną wykorzystane metody praktycznego działania (badawcze, plastyczne), percepcyjne (obserwacja, pokaz), słowne (pogadanka, opis) i aktywizujące (burza mózgów, pedagogika zabawy). Zostaną wykorzystane liczne środki dydaktyczne, np. wiersze, opowiadania, zagadki, filmy przyrodnicze, okazy przyrody i wiele innych.

W realizacji innowacji pedagogicznej przewidziana jest współpraca z rodzicami. Ich zadaniem będzie pomoc w przygotowaniu ubioru dziecka w danym kolorze oraz dostarczenie potrzebnych pomocy do zajęć. Rodzice będą również włączani do podejmowania w domu działań badawczych i ekologicznych z dziećmi.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wiślicy posiada odpowiednie warunki kadrowe niezbędne do realizacji planowanych działań innowacyjnych. Na realizację innowacji nie przewiduje się dodatkowych nakładów finansowych. Opierać się będziemy na zasobach własnych i wsparciu rodziców.

Przebieg innowacji zostanie udokumentowany w kronice innowacji, na stronie internetowej przedszkola, w dzienniku zajęć przedszkolnych. Powstanie również gazetka ścienna zawierająca informacje z przeprowadzonych działań.

Innowacja nie jest przedsięwzięciem jednorazowym. Po dokonaniu ewaluacji będzie możliwość modyfikacji treści prowadzonej innowacji i realizacji jej w następnych latach.

Po zrealizowaniu innowacji pedagogicznej przewiduje się uzyskanie następujących efektów:

- dla dzieci:

1. Utrwalą znajomość kolorów podstawowych i pochodnych.
2. Dowiedzą się o istnieniu świąt nietypowych.
3. Wzbogacą wiedzę przyrodniczo-ekologiczną.
4. Będą świadome konieczności zdrowego odżywiania.
5. Będą twórcze i kreatywne.
6. Wzbogaci się słownik czynny dzieci.
7. Będą miło spędzać czas z rówieśnikami.
8. Nauczą się współpracy z kolegami i dorosłymi, podziału ról i obowiązków.
9. Nauczą się podporządkowania się regułom.

- dla przedszkola:

1. Zostanie wzbogacona oferta edukacyjna przedszkola.
2. Zostanie zbudowany pozytywny wizerunek przedszkola wśród rodziców jako placówki wprowadzającej działania innowacyjne.
3. Podniesie się jakość pracy przedszkola w zakresie stosowania metod praktycznego działania.

- dla nauczycieli:

1. Nauczyciele zapewnią dzieciom lepsze szanse edukacyjne poprzez rozwijanie myślenia, twórczości, kreatywności.
2. Będą mieli możliwość obserwacji dzieci w różnych formach aktywności.
3. Wzbogacą swój warsztat pracy o nowe doświadczenie związane z opracowaniem innowacji, jej wdrażaniem, poszukiwaniem ciekawych i atrakcyjnych metod pracy.

- dla rodziców:

1. Wzrośnie zainteresowanie tematyką świąt nietypowych.
2. Będą miło spędzać czas z dzieckiem w ramach podejmowanych działań badawczych i ekologicznych.

Proponowane treści nauczania:

1. Październik - 10.10.2022 r. - Dzień Drzewa - kolor zielony
2. Listopad- 10.11.2022 r. - Dzień Jeża - kolor brązowy
3. Grudzień - 6.12.202 r. – Mikołajki - kolor czerwony
4. Styczeń - 20.01.2023 r. - Dzień Śniegu - kolor biały
5. Luty - 17.02.2023 r. - Dzień Kota - kolor czarny
6. Marzec - 18.03.2023 r. - Dzień Słońca - kolor żółty
7. Kwiecień - 4.04.2023 r. - Dzień Marchewki - kolor pomarańczowy
8. Maj - 15.05.2023 r. - Dzień Niezapominajki - kolor niebieski

Na zakończenie, w maju, zostanie przeprowadzona ewaluacja, której celem będzie stwierdzenie, w jakim stopniu zaplanowane cele zostały zrealizowane oraz ukazanie pozytywnych efektów, które zaszły po przeprowadzonych działaniach innowacyjnych. Ewaluacja innowacji odbywać się będzie poprzez: obserwację dzieci, rozmowy z rodzicami i dziećmi, analizę wytworów dziecięcych, ocenę zajęć przez dzieci (np. ilustracje smutnej i wesołej miny, słońca i chmury), analizę dokumentacji i zdjęć z przeprowadzonych działań oraz ankiety dla rodziców.

Po zebraniu informacji zwrotnych, zostaną wyciągnięte wnioski, które wdrożę do dalszej pracy i modyfikacji programu „Święta nietypowe - dni kolorowe”.

BIBLIOGRAFIA:

1. Baranowska S. (2020), *Kalendarz świąt nietypowych. Wierszyki łamijęzyki*, wyd. Dragon
2. Malkiewicz M. (2012), *Witajcie w krainie zabawy. Scenariusze pomysłowych spotkań z dziećmi i rodzicami*, wyd. Harmonia
3. Nożyńska-Demianiuk A., Wysocka-Jóźwiak M. (2015), *Wiersze dla dzieci na każdą okazję świąt nietypowe*, wyd. Martel
4. <https://kwiecień.academy/kalendarz-swiat-typowych-i-nietypowych-na-rok-2021/>
5. <https://www.kalbi.pl/kalendarz-swiat-nietypowych>

6. <http://tbc.tarnobrzeg.pl/Content/4487/kalendarz.pdf>
7. <https://www.nowaera.pl/angielski/blog/innowacja-pedagogiczna-w-szkole>

Realizacja innowacji pedagogicznej *Święta nietypowe - dni kolorowe* w I półroczu roku szkolnego 2022/2023:

Dzień Drzewa

Dzień Jeża

Mikołajki

Dzień Śniegu

ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W OPATOWCU

Zespół Szkolno-Przedszkolny w obecnej siedzibie działa od połowy lat 60-tych XX wieku. W obecnym kształcie, to znaczy jako ośmioklasowa szkoła z oddziałem przedszkolnym, funkcjonuje od 2018 roku i kształci uczniów w jedenastu oddziałach. Od 1 września 2019 roku tworzy Zespół Szkolno-Przedszkolny. Jego dyrektorem jest Pan Tomasz Paluch.

Nasza szkoła tworzy bardzo dobre warunki rozwoju umysłowego i fizycznego, a uczniowie rozwijają swoje talenty. Z dużym zaangażowaniem przystępują do udziału w różnych konkursach przedmiotowych, sportowych i artystycznych.

Nasi uczniowie i uczennice w ostatnich latach odnieśli następujące sukcesy:

- Finalista III Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Kulturze Stanów Zjednoczonych FOCUS ON THE USA,
- Finalistka XIV Powiatowego Konkursu Recytatorskiego „W Zdrowym Ciele Zdrowy Duch” - Busko-Zdrój,
- Finalista IX Wojewódzkiego Konkursu z Języka Angielskiego dla Uczniów Szkół Podstawowych Województwa Świętokrzyskiego,
- I miejsce w Drużynowych Zawodach Tenisa Stołowego Szkół Podstawowych (drużyna dziewcząt),
- I miejsce i tytuł laureata XI edycji Małopolskiego Konkursu Pieśni i Poezji Patriotycznej oraz Nagroda Specjalna Małopolskiego Kuratora Oświaty,
- I miejsce w skoku w dal w Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych na szczeblu powiatowym,
- I miejsce w V Festiwalu Piosenki i Poezji Miłosnej w Kazimierzy Wielkiej,
- I miejsce w Wojewódzkim Konkursie Pieśni Patriotycznej „Śpiewamy dla Ciebie – Polsko”,
- I miejsce w X Małopolskim Konkursie Pieśni i Poezji Patriotycznej w Krakowie,
- II miejsce w I Powiatowym Urodzinowym Konkursie Pływackim – Proszowice,
- II miejsce w pchnięciu kulą w Powiatowych Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych,
- II miejsce w etapie powiatowym II Świętokrzyskiej Olimpiady Przedszkolaków zaini-

cjowanej przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty,

- II miejsce w XIII Przeglądzie Twórczości Jacka Kaczmarskiego w Kazimierzy Wielkiej,
- Srebrna Jodła Harcerska w 49. Międzynarodowym Harcerskim Festiwalu Kultury Młodzieży Szkolnej Kielce 2022,
- II miejsce w biegu na 60m w Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych na szczeblu powiatowym,
- III miejsce w Wojewódzkich Igrzyskach Młodzieży Szkolnej w Staszowie organizowanych przez Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy w Kielcach,
- III miejsce w Powiatowym Konkursie Literackim „Skrzydłem wiatru pisane” pod patronatem Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju,
- III miejsce w VIII Wojewódzkim Konkursie „Katyń-Pamiętajmy” pod patronatem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego oraz Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w kategorii plastycznej,
- III miejsce w Finale Świętokrzyskich Igrzysk Dzieci i Młodzieży Szkolnej w Zawodach Lekkoatletycznych w konkurencji: oszczep na szczeblu wojewódzkim,
- III miejsce w biegu na 60m w Powiatowych Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych,
- III miejsce w biegu na dystansie 100m w Powiatowych Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych,
- III miejsce w skoku w dal w Powiatowych Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych.

Wyróżnienie w konkursie historycznym „Nasi tam byli - Westerplatte 1939. Żołnierze 2 Dywizji Piechoty Legionów WP w walkach na Westerplatte” wyróżnienie w kategorii literackiej.

Uczniowie odnosili również liczne sukcesy sportowe w Indywidualnych Zawodach Lekkoatletycznych na szczeblu powiatowym, łącznie zdobyli aż 16 medali w tym jeden złoty i 7 srebrnych.

Misją naszej szkoły jest przygotowanie uczniów do systematycznego rozwijania umiejętności, pogłębiania wiedzy i doskonalenia osobowości oraz kształtowania określonych wartości i postaw obywatelskich.

Działalność 14 Buskiej Drużyny Harcerskiej wielopoziomowej im. Lucjana Skrzyńskiego działającej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Opatowcu.

Harcerzem być to niełatwe zadanie – wymagające prawo harcerskie, służba, ciągła praca nad sobą, radzenie sobie w wielu sytuacjach, które przydają się w życiu codziennym. Ale jak wiele można zdobyć – przyjaźnie na całe życie, wiedzę o samym sobie, piękne wspomnienia.

14 Buska Drużyna Harcerskiej im. Lucjana Skrzyńskiego dzieli się na zuchów oraz harcerzy. Drużynę prowadzą z pasją, uśmiechem i zaangażowaniem pani Alicja Witkoś-Kłós - nauczyciel wychowania fizycznego oraz geografii, a także pani Anna Kaczmarczyk - nauczyciel języka rosyjskiego, historii i plastyki.

Członkowie drużyny doskonałą pracę i służbę w drużynie, poznają techniki harcerskie, uczą się pieśni patriotycznych. Współdziałają w atmosferze zabawy, bez rywalizacji i oceniania, bez zwycięzów i przegranych. Wciąż budują własną samoocенę i wzmacniają wiarę w siebie. Będąc czynnymi uczestnikami lokalnych wydarzeń patriotycznych oraz akcji charytatywnych, poznają oraz nawiązują współpracę z innymi środowiskami harcerskimi. Wszystkie te aktywności dają niezwykłą możliwość kształtowania charakteru, wzbogacania wiedzy oraz zdobycia przyjaźni na całe życie.

Uczniowie naszej placówki uczestniczą w licznych apelach i uroczystościach lokalnych poświęconych świętom patriotycznym: rocznica zbrodni katyńskiej, Dzień Flagi Rzeczypospolitej, Święto Narodowe 3 Maja, 751. rocznica nadania praw miejskich dla Opatowca, Narodowy Dzień Zwycięstwa upamiętniający zakończenie II wojny światowej w Europie, Święto Niepodległości – 11 listopada, ogólnopolska akcja „Szkoła do hymnu”, msza polowa pod pomnikiem Legionisty 1914, Żołnierza

Września 1939 i Partyzanta 1939 – 1945 w Ksanach oraz w miejscowości Czarkowy przed pomnikiem „Ku chwale pierwszych bojów Józefa Piłsudskiego o niepodległość Polski”, 78. rocznica zestrzelenia samolotu i śmierci lotników SAAF-RAF, stanowiących załogę Liberatora B24J Ew 250 L, poległych na polach Krzczonowa i Kociny.

Ponadto szkoła włączyła się w akcję Ministerstwa Edukacji i Nauki „Szkoła Pamięta”, której celem było zwrócenie uwagi młodych ludzi na potrzebę pielęgnowania pamięci o bohaterach związanych z historią naszego regionu.

Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Opatowcu od 2022 roku sprawuje opiekę nad grobem Waława Bacharza – starszego legionisty Wojska Polskiego II RP, członka załogi i obrońcy Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte w wojnie obronnej 1939. Doczesne szczątki Westerplatczyka spoczywają na cmentarzu parafialnym w Rogowie.

Na terenie placu szkolnego znajduje się „dąb pamięci”, zasadzony w 70-tą rocznicę Mordu Katyńskiego dla uhonorowania zamordowanych w Katyniu mieszkańców Opatowca: Zygmunta Pietraszewskiego, Franciszka Rokickiego, Franciszka Grudnia.

Nasza szkoła realizuje ponadto wiele projektów edukacyjnych. W Szkole Podstawowej w Opatowcu realizowany jest Program SKS pod patronatem Ministerstwa Sportu i Turystyki upowszechniający sport wśród dzieci i młodzieży. Szkolny Klub Sportowy korzysta ze sprawdzonej formy szkolnych, pozalekcyjnych zajęć sportowych SKS. Dbając o rozwój fizyczny dzieci, Szkoła Podstawowa w Opatowcu uczestniczy w rządowym programie pt. „Program dla szkół”, w ramach którego uczniowie klas I-IV dostają produkty mleczne, warzywa lub owoce. Program „Laboratoria Przyszłości” przygotowany przez MEiN miał na celu wsparcie rozwoju infrastruktury szkoły. W ramach tego przedsięwzięcia szkoła została wyposażona w drukarkę 3D oraz pracownię techniki. We wrześniu przedszkolaki oraz uczniowie naszej szkoły po raz kolejny wzięli udział w Europejskim Tygodniu Sportu. Nasze motto na ten rok brzmiało: „Gdzie sport, tam i my”.

Dzięki aktywnemu życiu kulturalnemu kształtujemy w uczniach naszej placówki poczucie tożsamości kulturowej i lokalnej. Nasi uczniowie uczestniczyli w wielu imprezach i uroczystościach, a były to m.in.: obchody Dnia Babci i Dziadka, Powitanie Wiosny, Tydzień Kultury Języka, Dzień Dziecka, Ślubowanie Klasy I, Ślubowanie Przedszkolaków, Dzień Pluszowego Misia, zabawa andrzejkowa, Mikołajki, Jasełka Bożonarodzeniowe.

Nasi uczniowie mieli możliwość wzięcia udziału w licznych wycieczkach edukacyjnych, podczas których mogli zwiedzić ciekawe miejsca i poznać zabytki wielu miast.

Nasza szkoła rozwija współpracę z różnymi instytucjami i placówkami. Szkoła współpracuje między innymi z Komendą Powiatową Policji w Kazimierzy Wielkiej. We wrześniu 2022 roku uczniowie naszej szkoły spotkali się z funkcjonariuszką policji, która przypominała uczniom zasady bezpiecznego poruszania się po drogach. W ramach współpracy

z Gminną Instytucją Kultury uczniowie brali udział w warsztatach z programowania. Projekt „TIK w Instytucji Kultury#2” był realizowany przez Stowarzyszenie Nowe Oblicze Edukacji. W listopadzie 2022 roku naszą szkołę odwiedzili goście z zaprzyjaźnionej gminy Rzeszyca. Uczniowie wraz z opiekunami zwiedzili: Muzeum Archeologiczne w Wiślicy, miejsca pamięci narodowej w naszym regionie oraz zabytki Krakowa. Wieczorem wspólnie z uczniami naszej szkoły uczestniczyli w zabawie andrzejkowej.

Szkoła Podstawowa w Opatowcu rozpoczęła także współpracę z Zespołem Szkół Zawodowych w Odnowie, gdzie uczniowie mieli możliwość uczestnictwa w warsztatach strzeleckich. Współpracujemy również ze Szkołą Muzyczną I stopnia w Koszycach.

Szkoła, organizując imprezy, promuje oraz integruje społeczność szkolną z lokalną oraz zaproszonymi gośćmi. Dzięki dobrej organizacji i współpracy nauczycieli ze środowiskiem lokalnym jesteśmy zauważalni w gminie, powiecie, a nawet w województwie.

Dorota Bijak

- Autorka jest nauczycielem języka polskiego i wychowania fizycznego w Zespole Szkół Zawodowych w Skalbmierzu

Ilona Lipka

- Autorka jest nauczycielem historii oraz nauczycielem bibliotekarzem w Zespole Szkół Zawodowych w Skalbmierzu

SZKOŁA ZAWODOWA NASZYM PASZPORTEM NA PRZYSZŁOŚĆ

Zespół Szkół Zawodowych w Skalbmierzu to szkoła z wieloletnią tradycją. Jej historia sięga 1959 roku, kiedy staraniem Emiliana Jarosa utworzono w Skalbmierzu Szkołę Przesposobienia Zawodowego. Obecnie placówka zatrudnia 22 nauczycieli, którzy są pedagogami z pasją, pomysłami i humorem. Szkoła ciągle poszerza swoją ofertę edukacyjną, umożliwiając młodzieży rozwój na jak najwyższym

poziomie, w dobrze wyposażonych pracowniach i warsztatach szkolnych oraz w renomowanych zakładach pracy. Dzisiejszy rynek pracy dość mocno sugeruje młodym ludziom, że pojawiła się ogromna potrzeba kształcenia zawodowego. Brakuje fachowców z wielu dziedzin, dlatego nasza szkoła wychodzi naprzeciw potrzebom rynku pracy. Wyposaża ucznia w kwalifikacje niezbędne do podjęcia pra-

cy zaraz po ukończeniu szkoły. Absolwent Zespołu Szkół Zawodowych w Skalbmierzu to dobry fachowiec, odnajdujący się doskonale na rynku pracy.

Obecnie w systemie organizacyjnym mieszczą się:

TECHNIKUM (5-letnie), na podbudowie szkoły podstawowej

- technik pojazdów samochodowych,
- technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki,
- technik żywienia i usług gastronomicznych,

BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA

- mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych,
- mechanik pojazdów samochodowych.

ODDZIAŁY WIELOZAWODOWE

- piekarz,
- cukiernik,
- sprzedawca,
- kucharz,
- fryzjer,
- murarz- tynkarz,
- monter sieci i instalacji sanitarnych,
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,
- monter izolacji budowlanych,
- monter konstrukcji budowlanych,
- monter stolarki budowlanej,
- ślusarz,
- stolarz.

BRANŻOWA SZKOŁA II STOPNIA - dla absolwentów branżowych szkół I stopnia

-technik pojazdów samochodowych

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA DOROSŁYCH (4-letnie) po szkole podstawowej lub gimnazjum

KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE

(w kierunkach zgodnych z ofertą edukacyjną szkoły)

Jeden gram praktyki jest lepszy niż tona teorii

Swami Shivananda

Zagraniczne praktyki zawodowe stanowią atrakcyjny element kształcenia dla wielu uczniów. Wyjazdy na szkolenia do Grecji przyczyniają się do nabywania nowych umiejętności, wiedzy i doświadczenia, a także do wzrostu aspiracji zawodowych.

Dzięki wyjazdom uczniowie mają możliwość rozwoju w wielu aspektach, rozbudzając przez to ciekawość świata. Kreują postawę tolerancji i akceptacji dla odmienności kulturowej; oswajają się z realiami pracy w przedsiębiorstwach zagranicznych oraz wymaganiem, jakie są stawiane przed pracownikami. Utrwalają umiejętności posługiwania się językami

obcymi, poznają kulturę, historię Grecji, tradycje mieszkańców oraz potrawy charakterystyczne dla tego kraju.

Dzięki udziałowi w projekcie praktyk zagranicznych młodzież łatwo odnajduje się na rynku pracy, także tym europejskim.

Myśl globalnie, działaj lokalnie

W ramach „Święta Drzewa” corocznie prowadzimy akcję sadzenia drzew z różnymi grupami społecznymi: dziećmi i młodzieżą szkół podstawowych i gimnazjalnych, nauczycielami, emerytami, samorządowcami, strażakami, sportowcami, kołami gospodyń wiejskich, członkami rad sołeckich z terenu Miasta i Gminy Skalbmierz. Do tej pory posadziliśmy na terenie powiatu kazimierskiego około 1600 różnych drzew. Za działania na rzecz ochrony i poszerzania drzewostanu w Polsce nasza szkoła została kilkakrotnie laureatem „Czarodziejskiego Drzewa”. Jest to nagroda Klubu GAJA, który honoruje każdego roku 10 najlepszych podmiotów w skali kraju biorących udział w działaniach „Święta Drzewa”.

Zbiórka elektrośmieci i makulatury to akcja, która również wpisuje się w nasze działania „Drzewko za elektrośmieci”. W ramach niej zebraliśmy kilkanaście ton elektrośmieci, które przekazano do recyklingu. W zamian za nie otrzymaliśmy kilkaset sadzonek, które posadziliśmy na terenie gminy Skalbmierz.

Świadomość ekologiczna naszych uczniów jest na tyle bogata, że nie brakuje również chętnych do udziału w Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej, w której odnosimy sukcesy od wielu lat, również na szczeblu centralnym. Dbając o środowisko naturalne poprzez małe działania, pomagamy chronić przyrodę i świat wokół nas, abyśmy wszyscy czuli się lepiej. W zanzdrzu mamy sporo pomysłów i sposobów działań na

czyste środowisko naturalne, które będziemy wdrażać, by wspólnie chronić naszą planetę.

Jest tylko jeden sposób, aby osiągnąć sukces praktycznie we wszystkim:

Dać z siebie wszystko

Z ogromną uwagą i troską podchodzimy do właściwego rozwoju fizycznego uczniów.

Nasza szkoła tętni życiem sportowym, czego dowodem są osiągnięcia w takich dyscyplinach jak: gry zespołowe, tenis stołowy, siatkówka, piłka nożna, lekkoatletyka. Rywalizacja fair play dostarcza zawodnikom wiele pozytywnych doznań i uniesień, kreując postawy prozdrowotne, integrując zespoły klasowe.

W szkole organizowane są rozgrywki międzyklasowe w różnych dziedzinach sportu, które są źródłem radości dla wszystkich. Pokonując swoje słabości młodzi ludzie osiągają zamierzony cel. Przykładem tego był m.in. Europejski Tydzień Sportu, który wyłonił mistrza szkoły w piłce siatkowej.

Światowy Dzień Fair Play zaowocował powstaniem drużyn sztafetowych, które rywalizowały w ramach akcji Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Uczniowie mają możliwość uczestniczenia w rozgrywkach ligowych VIVE Łomża Industria Kielce.

W bieżącym roku szkolnym reprezentacja chłopców w bardzo dobrym stylu wygrała Powiatowy Turniej Piłki Nożnej. Uczestniczyliśmy także w Wojewódzkim Turnieju Tenisa Stołowego. Nauczyciele i uczniowie reprezentują naszą szkołę w Turnieju Trzech Rakiet pod patronatem Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty.

Od wielu lat, z inicjatywy naszej szkoły odbywa się bieg o puchar Burmistrza Miasta i Gminy Skalbierz oraz Dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych w Skalbmierzu. Cieszy się on ogromnym zainteresowaniem wśród uczniów okolicznych szkół ponadpodstawowych.

Człowiek jest wielki nie przez to, co ma, nie przez to, kim jest, lecz przez to, czym dzieli się z innymi.

Jan Paweł II

Wolontariat to działanie dobrowolne. Do naszego Szkolnego Koła Wolontariatu każdy uczeń zgłasza się z własnej, nieprzymuszonej woli, odpowiadając tym samym na swoje wewnętrzne potrzeby.

Wolontariat w naszej szkole działa aktywnie już ponad 10 lat, w ramach działalności Samorządu Uczniowskiego. Podejmowaliśmy różne inicjatywy:

mniejsze i większe, samodzielne i we współpracy z innymi instytucjami.

Współpracując z Fundacją Na Rzecz Osób Niewidomych i Niepełnosprawnych „Pomóż i Ty” uczniowie corocznie prowadzą sprzedaż cegiełek na pomoc jej podopiecznym. W ramach akcji „Góra Grosza” wspieramy dzieci i rodziny z całej Polski.

Pomagamy dzieciom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej, wspierając ich finansowo i duchowo

w pokonywaniu przeciwności losu. Systematycznie zbieramy nakrętki plastikowe, przekazując je na pokrycie kosztów rehabilitacji m.in. Marysi, Karola, Kacpra - naszego absolwenta.

Doraźnie wspieramy także naszych uczniów z uboższych rodzin, organizując zbiórki odzieży, a przed świętami Bożego Narodzenia corocznie przygotowujemy paczki żywnościowe dla nich.

Współpracując z Fundacją Dajemy Wybór, systematycznie wspieramy Kacpra, który uległ wypadkowi podczas skoku do basenu, uszkadzając sobie kręgosłup. W jego walce o pełny powrót do zdrowia potrzebna jest rehabilitacja, w której kosztach uczestniczymy. Przekazujemy Kacprowi pozytywną energię, która dodaje mu sił w jego codziennych zmaganiach.

Organizowaliśmy pomoc rzeczową dla uchodźców z Ukrainy, zbieraliśmy żywność o długim terminie przydatności oraz odzież i koce.

Uczniowie naszej szkoły grają również z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy. Początkowo sztab orkiestry organizowaliśmy w szkole, obecnie od kilku już lat współpracujemy z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Skalbmierzu i każdego roku grupa wolontariuszy aktywnie kwestuje na ulicach Skalbmierza.

Wolontariat to jeden z głównych kierunków działalności naszej szkoły, którego celem jest zawsze dobro człowieka. Pomoc innym jest źródłem satysfakcji i lekcją na całe życie.

Współpraca z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi

Nauka i praca w naszej szkole przeplatana jest udziałem w uroczystościach organizowanych w środowisku lokalnym. Są stałym elementem życia szkolnego, sprzyjają aktywności wychowanków, kształtują poglądy i przekonania, upowszechniają dorobek kulturowy i kultywują obyczaje i tradycje regionu. Bierzymy aktywny udział w Obchodach Święta Konstytucji 3-go maja, Rocznicy Pacyfikacji Skalbmierza, 800-lecia lokacji miasta Skalbmierz, Dniach Stanisława ze Skalbmierza. Corocznie przygotowujemy palmę wielkanocną, którą uczniowie dumnie niosą w procesji Niedzieli Palmowej.

Działania uczniów i nauczycieli są najlepszą wizytówką naszej szkoły, która nieustannie się rozwija i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom uczniów i rodziców.

